

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 16ης Ιουλίου 2009 (*)

Πίνακας περιεχομένων

Το νομικό πλαίσιο

Η γερμανική κανονιστική ρύθμιση

Το συλλογικό σύστημα της DSD, η σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου και η σύμβαση παροχής υπηρεσιών

Η οδηγία 89/104/ΕΟΚ

Ιστορικό της διαφοράς

Η προσβαλλόμενη απόφαση

Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε αθέτηση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως λόγω αντιφατικών σκέψεων της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως ο οποίος ερείδεται σε παραμόρφωση της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου και άλλων στοιχείων της υποθέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε ανεπαρκή αιτιολογία, παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και πλάνες περί το δίκαιο όσον αφορά αποκλειστικά δικαιώματα που συνδέονται με τον λογότυπο DGP

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος αρύεται από παράβαση του κοινοτικού δικαίου περί σημάτων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος αρύεται από παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος ερείδεται σε παράβαση του άρθρου 3, του κανονισμού 17 και σε προσβολή της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του έβδομου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε διαδικαστική πλημμέλεια

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί του όγδοου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος για την τήρηση εύλογης προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Επί των δικαστικών εξόδων

«Αίτηση αναιρέσεως – Ανταγωνισμός – Άρθρο 82 ΕΚ – Σύστημα συλλογής και αξιοποιήσεως χρησιμοποιημένων συσκευασιών στη Γερμανία – Λογότυπος “Der Grüne Punkt” – Τέλος οφειλόμενο βάσει συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως – Αποκλειστικό δικαίωμα του κατόχου σήματος – Υπερβολική διάρκεια της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας – Εύλογη προθεσμία – Αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας – Άρθρα 58 και 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου»

Στην υπόθεση C-385/07 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, ασκηθείσα στις 8 Αυγούστου 2007,

Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, με έδρα την Κολωνία (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους W. Deselaers, E. Wagner και B. Meyring, Rechtsanwälte,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος, είναι:

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**, εκπροσωπούμενη από τους W. Mölls και R. Sauer, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενη από

την **Interseroh Dienstleistungs GmbH**, με έδρα την Κολωνία, εκπροσωπούμενη από τους W. Pauly, A. Oexle και J. Kempkes, Rechtsanwälte,

παρεμβαίνουσα στη διαδικασία αναιρέσεως,

τη **Vfw GmbH**, με έδρα την Κολωνία, εκπροσωπούμενη από τον H. Wissel, Rechtsanwalt,

τη **Landbell AG für Rückhol-Systeme**, με έδρα τη Μαγεντία (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Rinne και M. Westrup, Rechtsanwälte,

την **BellandVision GmbH**, με έδρα το Pegnitz (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Rinne και M. Westrup, Rechtsanwälte,

παρεμβαίνουσες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, M. Plešič (εισηγητή), J.-C. Bonichot και T. von Danwitz, προέδρους τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, A. Arabadjiev, C. Toader και J.-J. Kasel, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Δεκεμβρίου 2008,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 31ης Μαρτίου 2009, εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή της αναίρεσεως, η Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH (στο εξής: DSD) ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 24ης Μαΐου 2007, T-151/01, Duales System Deutschland κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. II-1607, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απερρίφθη η προσφυγή της με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 2001/463/EK της Επιτροπής, της 20ής Απριλίου 2001, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση COMP D3/34493 – DSD) (ΕΕ L 166, σ. 1, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Η γερμανική κανονιστική ρύθμιση

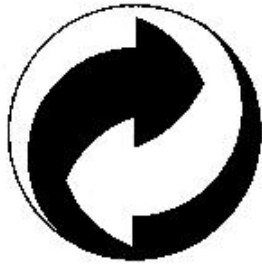
- 2 Στις 12 Ιουνίου 1991 εκδόθηκε το διάταγμα για την αποφυγή της παραγωγής απορριμμάτων από συσκευασίες (Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen *BGBI.* 1991 I, σ. 1234), η αναθεωρημένη μορφή του οποίου –η οποία εφαρμόζεται στην υπό κρίση διαφορά– τέθηκε σε ισχύ στις 28 Αυγούστου 1998 (στο εξής: διάταγμα για τις συσκευασίες). Αντικείμενο του διατάγματος είναι ο περιορισμός των επιπτώσεων στο περιβάλλον, των προερχομένων από συσκευασίες απορριμμάτων, προς τον σκοπό δε αυτόν υποχρεώνονται οι παραγωγοί και οι διανομείς συσκευασιών να ανακτούν και να αξιοποιούν τις χρησιμοποιημένες συσκευασίες πωλήσεως, εκτός του δημόσιου συστήματος διαθέσεως των απορριμμάτων.
- 3 Ειδικότερα, οι παραγωγοί και οι διανομείς οφείλουν να ανακτούν δωρεάν τις χρησιμοποιημένες συσκευασίες τις οποίες διέπει το διάταγμα για τις συσκευασίες στο σημείο πωλήσεως ή σε γειτνίαση με αυτό και να τις αξιοποιούν (στο εξής: ατομικό σύστημα). Ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται για τη δυνατότητα αυτή μέσω σαφώς ευανάγνωστων πινακίδων.
- 4 Πάντως, με το εν λόγω διάταγμα απαλλάσσονται της υποχρεώσεως ατομικής συλλογής και αξιοποίησεως οι παραγωγοί και οι διανομείς οι οποίοι προσχωρούν σε σύστημα διασφαλίζον τακτική συλλογή, επί του συνόλου της ζώνης των υποψηφίων πελατών του διανομέα, των χρησιμοποιημένων συσκευασιών πωλήσεως από την κατοικία ή εγγύς της κατοικίας του τελικού καταναλωτή προκειμένου να τις αξιοποιήσουν (στο εξής: συλλογικό σύστημα). Οι προσχωρούντες σε συλλογικό σύστημα παραγωγοί και διανομείς απαλλάσσονται της υποχρεώσεώς τους να συλλέγουν και να αξιοποιούν το σύνολο των συσκευασιών που καλύπτει το εν λόγω σύστημα και οφείλουν να γνωστοποιούν τη συμμετοχή τους στο σύστημα αυτό με την επίθεση ενδείξεως στη συσκευασία ή με οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο μέσο. Έτσι, μπορούν να κάνουν μνεία της συμμετοχής επί των συσκευασιών ή να χρησιμοποιούν άλλα μέτρα, όπως, επί παραδείγματι, ενημέρωση της πελατείας στον τόπο πωλήσεως ή φύλλο οδηγιών ενσωματωμένο στη συσκευασία.
- 5 Τα συλλογικά συστήματα πρέπει να εγκρίνονται από τις αρμόδιες αρχές των οικείων Länder (ομόσπονδων κρατών). Για να λάβουν έγκριση, τα εν λόγω συστήματα πρέπει, ειδικότερα, να έχουν ποσοστό καλύψεως εκτεινόμενο στο έδαφος τουλάχιστον ενός ομόσπονδου κράτους, να συλλέγουν τακτικά από χώρο πλησίον της κατοικίας των καταναλωτών και να στηρίζονται σε γραπτή συμφωνία με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως που διαχειρίζονται τα απορρίμματα. Κάθε επιχείρηση πληρούσα τους όρους αυτούς εντός ενός ομόσπονδου κράτους έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται εγκεκριμένο συλλογικό σύστημα.
- 6 Από 1ης Ιανουαρίου 2000, τα συλλογικά συστήματα καθώς και οι παραγωγοί και οι διανομείς που επέλεξαν ατομικό σύστημα υπόκεινται στην υποχρέωση τηρήσεως των ιδίων ποσοστών αξιοποίησεως. Τα ποσοστά αυτά, τα οποία παρατίθενται στο παράρτημα I του διατάγματος για τις συσκευασίες, ποικίλλουν ανάλογα με το υλικό από το οποίο συντίθεται η συσκευασία. Η τήρηση των υποχρεώσεων συλλογής και αξιοποίησεως διασφαλίζεται, στην περίπτωση του ατομικού συστήματος, μέσω της χορηγήσεως βεβαιώσεων από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και, στην περίπτωση του συλλογικού συστήματος, με την προσκόμιση στοιχείων αφορώντων τις συλλεγείσεις και αξιοποιηθείσες ποσότητες συσκευασιών.

Το συλλογικό σύστημα της DSD, η σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου και η σύμβαση παροχής υπηρεσιών

- 7 Η DSD είναι εταιρία εκμεταλλεζόμενη από το έτος 1991 συλλογικό σύστημα καλύπτον το σύνολο της γερμανικής επικρατείας (στο εξής: σύστημα DSD). Προς τούτο, η DSD έλαβε το 1993 την έγκριση των αρμόδιων αρχών όλων των ομόσπονδων κρατών.

8 Οι σχέσεις μεταξύ αφενός της DSD και των παραγωγών και διανομέων που προσχωρούν στο σύστημά της αφετέρου διέπονται από σύμβαση, αντικείμενο της οποίας είναι η χρήση του λογοτύπου Der Grüne Punkt (στο εξής: σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου). Υπογράφοντας τη σύμβαση αυτή, η προσχωρούσα επιχείρηση λαμβάνει την έγκριση, έναντι αμοιβής, να επιθέτει τον λογότυπο Der Grüne Punkt (στο εξής: λογότυπος DGP) επί των συσκευασιών που περιλαμβάνονται στο σύστημα DSD.

9 Η DSD καταχώρισε τον ανωτέρω λογότυπο, όπως αυτός παρατίθεται κατωτέρω, ως σήμα το 1991, στο γερμανικό γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων:

10 Για τη χρήση του λογοτύπου DGP εκτός Γερμανίας, ιδίως εντός των λοιπών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η DSD έχει παραχωρήσει τα δικαιώματά της χρήσεως, υπό μορφή γενικής αδείας εκμεταλλεύσεως, στην Packaging Recovery Organisation Europe SPRL (ProEurope), η έδρα της οποίας βρίσκεται στις Βρυξέλλες (Βέλγιο).

11 Δυνάμει του άρθρου 2 της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου, η DSD εξασφαλίζει εντός της Γερμανίας, για λογαριασμό των επιχειρήσεων που προσχωρούν στο σύστημά της, τη συλλογή, τη διαλογή και την αξιοποίηση των συσκευασιών που αποφασίζουν να διαθέτουν προς επεξεργασία μέσω του συστήματος DSD, οπότε τις απαλλάσσει με τον τρόπο αυτόν από την υποχρέωσή τους να συλλέγουν και να αξιοποιούν τις εν λόγω συσκευασίες. Προς τούτο, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οικείας συμβάσεως ορίζει ότι οι προσχωρούσες επιχειρήσεις οφείλουν να κοινοποιούν τις μορφές συσκευασιών που επιθυμούν να επεξεργάζονται μέσω του συστήματος DSD και να επιθέτουν τον λογότυπο DGP επί κάθε συσκευασίας η οποία εμπίπτει στις κατηγορίες αυτές και προορίζεται για εσωτερική κατανάλωση στη Γερμανία.

12 Σύμφωνα με τους όρους της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου που ίσχυε κατά την ημερομηνία των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, ο χρήστης του λογοτύπου DGP καταβάλλει στην DSD τέλος για όλες τις φέρουσες τον λογότυπο αυτό συσκευασίες που ο ίδιος διανέμει επί του γερμανικού εδάφους κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμβάσεως, οι εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό πρέπει να αποτελούν αντικείμενο χωριστής γραπτής συμφωνίας. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της ίδιας συμβάσεως ορίζει επίσης ότι τιμολογούνται όλες οι φέρουσες τον λογότυπο DGP συσκευασίες τις οποίες διανέμει ο χρήστης του λογοτύπου στο γερμανικό έδαφος.

13 Το ύψος του τέλους υπολογίζεται βάσει δύο στοιχείων, και συγκεκριμένα, αφενός, βάσει του βάρους της συσκευασίας και του είδους του χρησιμοποιηθέντος υλικού, καθώς και, αφετέρου, βάσει του όγκου ή της επιφανείας της συσκευασίας. Δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου, δεν περιλαμβάνεται στα τέλη τυχόν προσαύξηση βάσει των κερδών, ενώ τα τέλη προορίζονται αποκλειστικά για την κάλυψη του κόστους συλλογής, διαλογής και αξιοποίησεως, καθώς και των συναφών διοικητικών εξόδων.

14 Στο πλαίσιο του συστήματος DSD, οι φέρουσες τον λογότυπο DGP συσκευασίες μπορούν να αποτίθενται είτε σε ειδικούς κάδους, οι οποίοι διαφέρουν ανάλογα με το αν πρόκειται για μέταλλα, πλαστικά και σύνθετα υλικά, είτε σε περιέκτες που τοποθετούνται εγγύς των κατοικιών (ειδικότερα για το χαρτί και το γυαλί), ενώ τα υπόλοιπα απορρίμματα πρέπει να ρίπτονται εντός των κάδων του δημόσιου συστήματος διαθέσεως των απορριμμάτων.

15 Πάντως, η DSD δεν συλλέγει ούτε αξιοποιεί η ίδια τις χρησιμοποιημένες συσκευασίες, αλλ' αναθέτει τη συγκεκριμένη υπηρεσία υπεργολαβικώς σε τοπικές επιχειρήσεις συλλογής. Οι σχέσεις μεταξύ της DSD και των ως άνω επιχειρήσεων διέπονται από τυποποιημένη σύμβαση, η οποία τροποποιήθηκε επανειλημμένα και αντικείμενο της οποίας είναι η δημιουργία και εκμετάλλευση συστήματος αποκομιδής και διαλογής των συσκευασιών (στο εξής: σύμβαση υπηρεσιών). Δυνάμει της συμβάσεως αυτής, η οποία υπογράφηκε μεταξύ της DSD και 537 τοπικών επιχειρήσεων, εκάστη των οικείων επιχειρήσεων διαθέτει την αποκλειστική εξουσία να προβαίνει, σε συγκεκριμένη ζώνη, στη συλλογή συσκευασιών για λογαριασμό της DSD. Κατόπιν διαλογής, οι συγκεκριμένες συσκευασίες μεταφέρονται σε κέντρο ανακυκλώσεως προκειμένου να αξιοποιηθούν εκεί.

16 Η σύμβαση υπηρεσιών αποτελεί αντικείμενο της αποφάσεως 2001/835/EK της Επιτροπής, της 17ης Σεπτεμβρίου 2001, σε διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 81 της Συνθήκης EK και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον EOX (υποθέσεις COMP/34493 – DSD, COMP/37366 – Hofmann + DSD, COMP/37299 – Edelhoff + DSD, COMP/37291 – Rethmann + DSD, COMP/37288 – ARGE και πέντε άλλοι + DSD, COMP/37287 – AWG και

πέντε άλλοι + DSD, COMP/37526 – Feldhaus + DSD, COMP/37254 – Nehlsen + DSD, COMP/37252 – Schönmakers + DSD, COMP/37250 – Altvater + DSD, COMP/37246 – DASS + DSD, COMP/37245 – Scheele + DSD, COMP/37244 – SAK + DSD, COMP/37243 – Fischer + DSD, COMP/37242 – Trienekens + DSD, COMP/37267 – Interseroh + DSD) (EE L 319, σ. 1). Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Μαΐου 2007, T-289/01, Duales System Deutschland κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. II-1691), κατά της οποίας δεν ασκήθηκε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, απορρίφθηκε η προσφυγή της DSD για την ακύρωση της αποφάσεως 2001/837.

Η οδηγία 89/104/EOK

- 17 Η πρώτη οδηγία 89/104/EOK του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (EE 1989, L 40, σ. 1), ορίζει, στο άρθρο 5, παράγραφος 1, αυτής:

«Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

- α) σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί·
- β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος προκλήσεως συγχύσεως στο κοινό, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου συσχετίσεως του σημείου με το σήμα.»

- 18 Το άρθρο 8 της οδηγίας προβλέπει:

«1. Είναι δυνατό να παραχωρηθούν άδειες χρήσεως σήματος για το σύνολο, ή μέρος των προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες έχει καταχωριστεί και για το σύνολο ή τμήμα του εδάφους ενός κράτους μέλους. Οι άδειες χρήσεως μπορεί να είναι αποκλειστικές ή μη αποκλειστικές.

2. Ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να επικαλεστεί τα δικαιώματά που παρέχει το σήμα αυτό κατά του έχοντος την άδεια εφόσον αυτός παραβιάζει διάταξη της συμβάσεως για την παραχώρηση της άδειας χρήσεως, όσον αφορά ιδίως τη διάρκεια της, τη μορφή υπό την οποία μπορεί, σύμφωνα με την καταχώριση, να χρησιμοποιηθεί το σήμα, τη φύση των προϊόντων ή των υπηρεσιών για τις οποίες έχει παραχωρηθεί η άδεια, το έδαφος μέσα στο οποίο επιτρέπεται η επίθεση του σήματος ή την ποιότητα των προϊόντων που κατασκευάζει ή των υπηρεσιών που παρέχει ο έχων την άδεια.»

- 19 Η οδηγία 89/104 καταργήθηκε με την οδηγία 2008/95/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (EE L 299, σ. 25), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 28 Νοεμβρίου 2008. Εντούτοις, η οδηγία 89/104 εξακολουθεί να διέπει την παρούσα διαφορά λαμβανομένου υπόψη του χρόνου των πραγματικών περιστατικών.

Ιστορικό της διαφοράς

- 20 Η DSD κοινοποίησε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 2 Σεπτεμβρίου 1992 τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου και τη σύμβαση υπηρεσιών, προκειμένου να λάβει αρνητική πιστοποίηση ή, ελλείψει αυτής, απόφαση περί απαλλαγής.

- 21 Μετά τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, της 27ης Ιουλίου 1997 (EE 1997, C 100, σ. 4), της ανακοινώσεως με την οποία γνωστοποίησε την πρόθεσή της να αξιολογήσει θετικά τις κοινοποιηθείσες συμφωνίες, περιήλθαν στην Επιτροπή παρατηρήσεις τρίτων ενδιαφερομένων που αφορούσαν, ιδίως, πτυχές της εφαρμογής της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου. Ειδικότερα, οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι τρίτοι κατήγγειλαν στρέβλωση του ανταγωνισμού οφειλόμενη στην καταβολή διπλού τέλους σε περίπτωση συμμετοχής στο σύστημα DSD και στο σύστημα άλλου παρέχοντος υπηρεσίες.

- 22 Στις 15 Οκτωβρίου 1998, η DSD υπέβαλε στην Επιτροπή σειρά δεσμεύσεων προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο οι προσχωρούντες στο σύστημα DSD παραγωγοί και διανομείς συσκευασιών να καταβάλλουν διπλό τέλος σε περίπτωση συμμετοχής τους σε άλλο συλλογικό σύστημα δραστηριοποιούμενο σε περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα, η DSD είχε κατά νου την κατάσταση εκείνη όπου τα συλλογικά συστήματα, περιοριζόμενα σε ένα ή περισσότερα ομόσπονδα κράτη, θα δημιουργούνταν παράλληλα με το σύστημα DSD. Στην περίπτωση αυτή, οι συσκευασίες της αυτής κατηγορίας και ενός και του ίδιου διανομέα ή παραγωγού θα μπορούσαν να αναλαμβάνονται, εντός των συγκεκριμένων ομόσπονδων κρατών, από ένα εκ των νέων συλλογικών συστημάτων, και εντός των λοιπών ομόσπονδων κρατών, από το σύστημα DSD. Η δέσμευση της DSD συναφώς είχε ως εξής:

«Σε περίπτωση που συγκροτηθούν εναλλακτικά συστήματα περιφερειακής εμβελείας τα οποία θα ανταγωνίζονται [το σύστημα DSD] και τα οποία θα έχουν εγκριθεί επίσημα από τις αρμόδιες ανώτατες ομόσπονδες αρχές σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, του διατάγματος για τις συσκευασίες, [η DSD] δέχεται να εφαρμόσει τη σύμβαση για τη χρήση του λογοτύπου κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχεται στις επιχειρήσεις στις οποίες παραχωρείται η δυνατότητα να συμμετέχουν στα συστήματα αυτά με επιμέρους ποσότητες από τις συσκευασίες που διακινούν. Για τις συσκευασίες που αποδεδειγμένα εισάγονται σε ένα τέτοιο εναλλακτικό σύστημα [η DSD] δεν θα απαιτεί την πληρωμή τέλους εκμεταλλεύσεως επί τη βάσει της συμβάσεως για τη χρήση του λογοτύπου. Μία πρόσθετη προϋπόθεση για την απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής τέλους εκμεταλλεύσεως σε σχέση με τις συσκευασίες που φέρουν τον λογότυπο [DGP] είναι η μη υπαγωγή σε περιορισμούς της προστασίας του σήματος [DGP].»

- 23 Στις 3 Νοεμβρίου 1999, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι υποβληθείσες από την DSD στις 15 Οκτωβρίου 1998 δεσμεύσεις έπρεπε να συμπεριλαμβάνουν και τα ατομικά συστήματα που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία μέρους των συσκευασιών και όχι να περιορίζονται μόνο στα συλλογικά συστήματα.
- 24 Στις 15 Νοεμβρίου 1999, ορισμένοι παραγωγοί συσκευασιών υπέβαλαν στην Επιτροπή καταγγελία. Υποστήριξαν ότι η σύμβαση για τη χρήση του λογοτύπου εμπόδιζε την εφαρμογή ατομικού συστήματος αναλήψεως των συσκευασιών. Θεώρησαν ότι η χρήση του λογοτύπου συνιστούσε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εκ μέρους της DSD, παρά την απουσία πραγματικής παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των απορριμμάτων από την DSD.
- 25 Με επιστολή της 13ης Μαρτίου 2000, η DSD γνωστοποίησε στην Επιτροπή την ανάληψη δύο πρόσθετων δεσμεύσεων. Η μία αφορούσε την περίπτωση κατά την οποία οι παραγωγοί ή διανομείς επιλέγουν ατομικό σύστημα για μέρος των συσκευασιών τους και προσχωρούν στο σύστημα DSD για το υπόλοιπο μέρος. Στην περίπτωση αυτή, η DSD αναλάμβανε τη δέσμευση να μην εισπράττει τέλος βάσει της συμβάσεως για τη χρήση του λογοτύπου για το μέρος εκείνο των συσκευασιών που ανακτάται από το ατομικό σύστημα, υπό την προϋπόθεση ότι προσκομίζονται αποδείξεις ως προς τη χρήση του δεύτερου αυτού είδους συλλογής.
- 26 Στις 3 Αυγούστου 2000, η Επιτροπή απήλυθε ανακοίνωση αιτιάσεων στην DSD, επί της οποίας η δεύτερη απάντησε με επιστολή της 9ης Οκτωβρίου 2000.
- 27 Η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση στις 20 Απριλίου 2001.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

- 28 Στην αιτιολογική σκέψη 20 της προσβαλλόμενης αποφάσεως επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις των γερμανικών αρχών, επιτρέπεται ο συνδυασμός ενός ατομικού και ενός συλλογικού συστήματος με τη συμμετοχή σε συλλογικό σύστημα αποκλειστικά και μόνο για την ανάληψη ενός μέρους των διατεθεισών στο εμπόριο συσκευασιών (στο εξής: μικτά συστήματα). Στην αιτιολογική σκέψη 23 της εν λόγω αποφάσεως τονίζεται επίσης ότι, όπως προκύπτει από απάντηση των γερμανικών αρχών, το διάταγμα για τις συσκευασίες δεν συνεπάγεται ότι είναι εφικτή μόνον η προσφυγή σε ένα και μοναδικό σύστημα. Πρόθεση του νομοθέτη ουδέποτε ήταν να επιτρέψει τη θέσπιση ενός και μόνο συστήματος για ολόκληρη την επικράτεια ή για κάθε ομόσπονδο κράτος.
- 29 Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 95 αυτής, η προσβαλλόμενη απόφαση έχει επίσης ως σημείο αφετηρίας το μη αμφισβητούμενο από την DSD γεγονός ότι η τελευταία κατέχει δεσπόζουσα θέση, συνιστάμενη, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, στο ότι ήταν η μοναδική επιχείρηση η οποία πρότεινε συλλογικό σύστημα επί του συνόλου της γερμανικής επικρατείας, το δε σύστημα αυτό συνέλεγε περίπου 70 % των συσκευασιών πωλήσεως στη Γερμανία καθώς και το 82 % περίπου των συσκευασιών πωλήσεως από τους τελικούς καταναλωτές στη Γερμανία.
- 30 Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 100 έως 102 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως έγκειται στο γεγονός ότι το εκ μέρους της DSD εισπραττόμενο τέλος από τους παραγωγούς και τους διανομείς που προσχωρούν στο σύστημα DSD δεν εξαρτάται από την πραγματική χρήση του συστήματος, αλλά υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των φερουσών τον λογότυπο DGP συσκευασιών που εμπορεύονται στη Γερμανία οι ως άνω παραγωγοί και διανομείς. Οι προσχωρούντες στο σύστημα DSD παραγωγοί και διανομείς οφείλουν να επιθέτουν τον λογότυπο DGP επί όλων των συσκευασιών που έχουν κοινοποιηθεί στην DSD και προορίζονται για κατανάλωση στη Γερμανία. Όπως προκύπτει από την έρευνα που διενήργησε η Επιτροπή, ο τρόπος υπολογισμού του καταβαλλόμενου στην DSD τέλους αποτελεί φραγμό στην επιθυμία ορισμένων παραγωγών συσκευασιών, πελατών του συστήματος DSD, να προσφεύγουν στο ίδιο σύστημα διαθέσεως ή σε άλλο συλλογικό σύστημα για την επεξεργασία ενός μέρους των συσκευασιών που αυτοί εμπορεύονται.
- 31 Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 103 έως 107 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η προτεινόμενη από την DSD λύση, ήτοι η παραίτηση από την επίθεση του λογοτύπου DGP επί των εμπιπτουσών στο σύστημα DSD συσκευασιών θα αποτύγχανε ενόψει της οικονομικής πραγματικότητας. Συγκεκριμένα, παρόμοια λύση θα

επέβαλλε επιλεκτική επισήμανση των συσκευασιών (με ή χωρίς τον λογότυπο DGP), γεγονός που θα συνεπαγόταν σημαντικό πρόσθετο κόστος. Επιπλέον, παρόμοια λύση θα απαιτούσε από τους παραγωγούς και τους διανομείς συσκευασιών που καταφεύγουν στα μικτά συστήματα να εξασφαλίζουν ότι οι συσκευασίες που φέρουν τον λογότυπο DGP ρίπτονται στους χώρους όπου το σύστημα DSD αναλαμβάνει τις εν λόγω συσκευασίες και εκείνες επί των οποίων δεν αναγράφεται ο λογότυπος ρίπτονται σε χώρους όπου τα άλλα συστήματα διασφαλίζουν την ανάληψη, γεγονός που θα ήταν ανέφικτο στην πράξη. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, συχνά, ο τελικός καταναλωτής αποφασίζει, μόνον αφού έχει αγοράσει το συσκευασμένο προϊόν ή, ενδεχομένως, αφού το έχει χρησιμοποιήσει, αν θα αποθέσει τη συσκευασία σε συλλογικό σύστημα εγγύς της κατοικίας του ή αν θα τη μεταφέρει στο σημείο πωλήσεως για να την απορρίψει σε ατομικό σύστημα, θα ήταν αδύνατο να καθοριστεί επακριβώς το τμήμα των φερουσών τον λογότυπο DGP συσκευασιών που προορίζεται για τον ένα ή τον άλλο τύπο συλλογής.

32 Στις αιτιολογικές σκέψεις 111 έως 115 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα αποτελέσματα της καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως είναι διττά. Αφενός, εξαρτώντας αποκλειστικά και μόνον το τέλος από τη χρήση του λογοτύπου DGP, η DSD επιβάλλει στις επιχειρήσεις που δεν χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της ή που τις χρησιμοποιούν μόνο για ένα μέρος των συσκευασιών τους, δυσανάλογες τιμές και συναλλακτικούς όρους. Λόγω της υπερβολικής διαφοράς μεταξύ του κόστους παροχής της υπηρεσίας και της τιμής της, πρόκειται για περίπτωση καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως κατά το άρθρο 82, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο α', ΕΚ. Αφετέρου, λαμβάνοντας υπόψη το οριζόμενο με τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου καθεστώς του τέλους, καθίσταται οικονομικά ασύμφορη, για τις υπόχρεες επιχειρήσεις, η προσχώρηση σε ανταγωνιστικό ατομικό ή συλλογικό σύστημα, καθόσον οι εν λόγω επιχειρήσεις οφείλουν είτε να καταβάλλουν τέλος στην DSD, πέραν της αμοιβής που οφείλεται στον ανταγωνιστή, είτε να καθιερώνουν διακριτές γραμμές συσκευασίας και δίκτυα διανομής. Το καθεστώς του τέλους καθιστά με τον τρόπο αυτό δυσχερέστερη την είσοδο των ανταγωνιστών του συστήματος DSD στην αγορά.

33 Στις αιτιολογικές σκέψεις 143 έως 153 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η διαπιστωθείσα κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως δεν αναιρείται από την ανάγκη διαφυλάξεως του διακριτικού χαρακτήρα του λογοτύπου DGP. Επ' αυτού, όπως διευκρινίζεται με την προσβαλλόμενη απόφαση, η ουσιώδης λειτουργία του λογοτύπου αυτού εκπληρώνεται αν δι' αυτού επισημαίνεται στον καταναλωτή η δυνατότητα επεξεργασίας της συσκευασίας από την DSD.

34 Στις αιτιολογικές σκέψεις 155 έως 160 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή τονίζει ότι το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να θιγεί αισθητά από την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως, οφειλόμενη στους όρους εισπράξεως του επίδικου συμβατικού τέλους, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που προσιδιάζουν στη συλλογή και στην αξιοποίηση των συσκευασιών στη Γερμανία και στην κοινή αγορά.

35 Καταλήγοντας στη δική της εκτίμηση επί της υποθέσεως δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ, η Επιτροπή διατυπώνει, στο άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, τα ακόλουθα συμπεράσματα:

«Η συμπεριφορά της [DSD] που συνίσταται στο να ζητά, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 1, και του άρθρου 5, παράγραφος 1, σημείο 1, της συμβάσεως για τη χρήση του σήματος, την καταβολή τελών αδείας χρήσεως του σήματος για το σύνολο των συσκευασιών πωλήσεως που φέρουν το σήμα [DGP] και κυκλοφορούν στην αγορά της Γερμανίας δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, όταν οι επιχειρήσεις που εμπίπτουν στις διατάξεις του διατάγματος για τις συσκευασίες:

α) προσφεύγουν στις υπηρεσίες απαλλαγής της DSD, σύμφωνα με το άρθρο 2 της συμβάσεως για τη χρήση του σήματος, για μέρος μόνον των ποσοτήτων συσκευασιών ή δεν κάνουν καθόλου χρήση αυτών των υπηρεσιών, θέτουν όμως σε κυκλοφορία στη Γερμανία ομοίμορφη συσκευασία η οποία κυκλοφορεί και σε άλλες χώρες μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και συμμετέχουν σε σύστημα αναλήψεως που χρησιμοποιεί το σήμα [DGP] και

β) αποδεικνύουν ότι, ως προς το σύνολο ή το μέρος της ποσότητας συσκευασιών για τις οποίες δεν χρησιμοποιούν την υπηρεσία απαλλαγής, πληρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει του διατάγματος για τις συσκευασίες χρησιμοποιώντας ανταγωνιστικά συστήματα απαλλαγής ή συστήματα ίδιας διαθέσεως.»

36 Αφού διαπίστωσε την ύπαρξη καταχρηστικής δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή καθόρισε, στις αιτιολογικές σκέψεις 161 έως 167 της προσβαλλόμενης αποφάσεως και στα άρθρα 2 έως 7 αυτής, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), με ποιον τρόπο η DSD όφειλε να θέσει τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση.

37 Η κυριότερη από τις υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν στην DSD συνίσταται στην απαγόρευση χρεώσεως τελών για τις διακινούμενες στη Γερμανία με τον λογότυπο DGP ποσότητες συσκευασιών για τις οποίες δεν χρησιμοποιείται η επιφορτισμένη με την υποχρέωση επεξεργασίας των αποβλήτων υπηρεσία και για τις οποίες εκπληρώνονται

άλλως οι απορρέουσες από το διάταγμα για τις συσκευασίες υποχρεώσεις. Σχετικώς, στο άρθρο 3 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ορίζονται τα εξής:

«Η DSD αναλαμβάνει έναντι όλων των αντισυμβαλλομένων στη σύμβαση για τη χρήση του σήματος την υποχρέωση να μην χρεώνει τέλη αδείας για μέρος των ποσοτήτων συσκευασιών πώλησεως που φέρουν το σήμα [DGP] και κυκλοφορούν στην αγορά της Γερμανίας, για τις οποίες δεν χρησιμοποιείται η υπηρεσία απαλλαγής στην οποία αναφέρεται το άρθρο 2 της συμβάσεως για τη χρήση του σήματος και ως προς τις οποίες οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το διάταγμα για τις συσκευασίες εκπληρώνονται αποδεδειγμένα κατ' άλλον τρόπο.

Η υποχρέωση δυνάμει του πρώτου εδαφίου αντικαθιστά την παρέκκλιση του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της συμβάσεως για τη χρήση του σήματος.»

38 Εξάλλου, στο άρθρο 5 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή ορίζει ως εξής τους κανόνες αποδείξεως που απαιτούνται στις συγκεκριμένες περιπτώσεις:

«1. Ικανή απόδειξη για την κατ' άλλον τρόπο εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα άρθρα 3 και 4 του διατάγματος για τις συσκευασίες [συνιστά], στις περιπτώσεις μερικής ή ολικής συμμετοχής σε ανταγωνιστικό σύστημα απαλλαγής, βεβαίωση του φορέα λειτουργίας του εν λόγω συστήματος ότι η σχετική ποσότητα συσκευασιών συμμετέχει στο ανταγωνιστικό σύστημα.

2. Στις περιπτώσεις μερικής ή ολικής συμμετοχής σε σύστημα [ατομικής] διαθέσεως, απαιτείται η κατάθεση, εκ των υστέρων, πιστοποιητικού ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα ότι έχουν εκπληρωθεί οι υποχρεώσεις αναλήψεως και αξιοποιήσεως για το αντίστοιχο μέρος της ποσότητας συσκευασιών. Το πιστοποιητικό αυτό μπορεί να καλύπτει μεμονωμένους κατασκευαστές ή διανομείς ή ακόμη και κοινοπραξίες [ατομικής] διαθέσεως.

[...]

4. Ανεξάρτητα από την εκάστοτε ισχύουσα έκδοση του διατάγματος για τις συσκευασίες, αρκεί ως απόδειξη έναντι της DSD ότι το πιστοποιητικό βεβαιώνει έναντι του αντισυμβαλλομένου ότι έχουν εκπληρωθεί οι υποχρεώσεις αναλήψεως και αξιοποιήσεως όσον αφορά δεδομένη ποσότητα συσκευασιών.

[...]

39 Το άρθρο 4 της προσβαλλόμενης αποφάσεως διευκρινίζει:

«1. Στην περίπτωση συσκευασιών που διατίθενται και ανακυκλώνονται σε άλλο κράτος μέλος στο πλαίσιο συστήματος το οποίο χρησιμοποιεί το σήμα [DGP] και κυκλοφορούν στην αγορά χρησιμοποιώντας το σήμα αυτό στην επικράτεια που καλύπτεται από το διάταγμα για τις συσκευασίες, η DSD δεν επιτρέπεται να χρεώνει τέλη χρήσης του σήματος όταν οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το διάταγμα για τις συσκευασίες εκπληρώνονται αποδεδειγμένα κατ' άλλον τρόπο πλην της συμμετοχής στο σύστημα που δημιούργησε η DSD [...].

[...]

Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

40 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 5 Ιουλίου 2001, η DSD άσκησε προσφυγή ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

41 Με χωριστό δικόγραφο, το οποίο κατέθεσε αυθημερόν, η DSD υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 242 ΕΚ, αίτηση αναστολής εκτελέσεως του άρθρου 3 της αποφάσεως, καθώς και των άρθρων 4, 5, 6 και 7, στο μέτρο που τα άρθρα αυτά αναφέρονται στο άρθρο 3, μέχρις ότου το Πρωτοδικείο αποφανθεί επί της ουσίας της υποθέσεως.

42 Με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 2001, T-151/01 R, Duales System Deutschland κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. II-3295), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου απέρριψε την αίτηση αναστολής εκτελέσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

43 Με διάταξη της 5ης Νοεμβρίου 2001, το Πρωτοδικείο έκανε δεκτή την παρέμβαση των επιχειρήσεων Vfw AG (νυν Vfw GmbH, στο εξής: Vfw), Landbell AG für Rückhol-Systeme (στο εξής: Landbell) και BellandVision GmbH (στο εξής: BellandVision) προς υποστήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής. Οι εν λόγω επιχειρήσεις, ανταγωνιστικές της DSD επιχειρήσεις, υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους στις 7 Φεβρουαρίου 2002.

44 Το τελευταίο υπόμνημα κατατέθηκε στις 27 Μαΐου 2002. Στις 9 Σεπτεμβρίου 2002 κοινοποιήθηκε στους διαδίκους η περάτωση της έγγραφης διαδικασίας.

- 45 Κατά τον μήνα Ιούνιο 2006, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να κινήσει την προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, απηύθυνε στους διαδίκους σειρά ερωτήσεων προς απάντηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Οι ερωτήσεις αυτές αφορούσαν τα διάφορα στάδια της διαδικασίας συλλογής και αξιοποίησης των συσκευασιών καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ήταν εφικτός ο ανταγωνισμός μεταξύ των ατομικών και συλλογικών συστημάτων. Το Πρωτοδικείο κάλεσε επίσης την Επιτροπή να προσκομίσει έγγραφο που είχαν υποβάλει οι γερμανικές αρχές στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Η Επιτροπή κοινοποίησε το έγγραφο αυτό στις 26 Ιουνίου 2006.
- 46 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που είχε υποβάλει το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στις 11 και 12 Ιουλίου 2006.
- 47 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή της οποίας είχε επιληφθεί και καταδίκασε την DSD στα δικαστικά έξοδά της καθώς και στα έξοδα στα οποία είχαν υποβληθεί η Επιτροπή, η Landbell και η BellandVision, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων. Το Πρωτοδικείο καταδίκασε τη Vfw, η οποία δεν είχε ζητήσει την καταδίκη της DSD στα δικαστικά έξοδα, να φέρει τα δικαστικά έξοδά της, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων.
- 48 Η DSD επικαλέστηκε τρεις λόγους ακυρώσεως, αντλούμενους, πρώτον, από παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, δεύτερον, από παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας και, τρίτον, από παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ.
- 49 Με τον πρώτο λόγο της ακυρώσεως, η DSD υποστήριξε ότι οι επίδικες διατάξεις της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου ήταν αναγκαίες για τη διασφάλιση της επιτεύξεως των στόχων του διατάγματος για τις συσκευασίες, ήτοι για τη διαφύλαξη των διαφόρων λειτουργιών του σήματος Der Grüne Punkt (στο εξής: σήμα DGP) και για τη δυνατότητα της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος DSD.
- 50 Απαντώντας στα επιχειρήματα που ανέπτυξε η DSD στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 139 και 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι οι παραγωγοί ή διανομείς συσκευασιών είχαν τη δυνατότητα παράλληλης προσφυγής σε πλείονα συστήματα προκειμένου να επιτύχουν τα απαιτούμενα ποσοστά αξιοποίησης:
- «139 [...] ο παραγωγός ή ο διανομέας συσκευασιών δεν μεταβιβάζει στην DSD συγκεκριμένο αριθμό συσκευασιών προκειμένου να επικολληθεί σε αυτές ο λογότυπος DGP, αλλά μάλλον ποσότητα υλικού το οποίο ο παραγωγός ή ο διανομέας αυτός θα διαθέσει στο εμπόριο στη Γερμανία και του οποίου την ανάληψη και την αξιοποίηση θα αναθέσει στο σύστημα DSD. Επομένως, είναι πιθανόν για τον παραγωγό ή τον διανομέα συσκευασιών να προσφύγει σε μικτά συστήματα προκειμένου να συμμορφωθεί με τα ποσοστά αξιοποίησης που καθορίζει το διάταγμα.
- [...]
- 154 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι με το διάταγμα [για τις συσκευασίες] δεν διευκρινίζεται ότι ο λογότυπος DGP δεν μπορεί να εμφανίζεται στις συσκευασίες οι οποίες συλλέγονται στο πλαίσιο ενός ανταγωνιστικού συλλογικού συστήματος ή συστήματος [ατομικής] διαθέσεως αν αυτά τηρούν, εξάλλου, τις προϋποθέσεις που επιβάλλει το [οικείο] διάταγμα προς εξακρίβωση του χρησιμοποιηθέντος συστήματος σε συνδυασμό με το σύστημα DSD. Τέτοιες ενδείξεις μπορούν να είναι σωρευτικές και μια συσκευασία μπορεί έτσι να εμπίπτει σε περισσότερα συστήματα συγχρόνως. Υπό το πνεύμα αυτό, η Επιτροπή ερμηνεύει ορθώς το περιεχόμενο της υποχρέωσης διαφανείας που καθορίζουν οι γερμανικές αρχές με τις παρατηρήσεις τους, κατά τις οποίες πρέπει να καθορίζεται σαφώς, τόσο προς τους καταναλωτές όσο και προς τις αρχές, ποιες είναι οι συσκευασίες που υπόκεινται στην υποχρέωση αναλήψεως στα σημεία πώλησεως ή σε άμεσα γειτνιάζοντες προς αυτά χώρους και ποιες είναι οι συσκευασίες που δεν υπόκεινται στην υποχρέωση αυτή [...].»
- 51 Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης, στη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι «το γεγονός ότι ο λογότυπος [DGP] και η ένδειξη ενός «πρόσφορου μέσου» που υποδεικνύει άλλο συλλογικό σύστημα [...] εμφανίζονται στην ίδια συσκευασία, σε περίπτωση από κοινού χρήσεως των δύο συλλογικών συστημάτων, και το γεγονός ότι εμφανίζεται στην ίδια συσκευασία ο λογότυπος [DGP] και η ένδειξη της δυνατότητας επιστροφής στο κατάστημα, σε περίπτωση από κοινού χρήσεως του συστήματος DSD και άλλου συστήματος [ατομικής] διαθέσεως, προδήλως δεν επηρεάζουν την ουσιώδη λειτουργία του σήματος της DSD».
- 52 Στη σκέψη 163 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο προσέθεσε ότι, «όσον αφορά τα επιχειρήματα ως προς την ανάγκη να γίνει σεβαστή η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος DSD [...], [...] αυτή δεν αναιρείται στην περίπτωση των μικτών συστημάτων. Εν πάση περιπτώσει, οι ίδιες οι ανάγκες λειτουργίας του συστήματος DSD δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά της προσφεύγουσας, [συμπεριφορά περιγραφόμενη στις αποφάσεις B&Kο του Bundesgerichtshof και Hertzell του Oberlandesgericht του Düsseldorf, τις οποίες παραθέτει η Επιτροπή [...], στις διάφορες καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή [...] και στην άποψη που υποστήριξε

αρχικά η DSD με την προσφυγή της και συνίστανται στο να απαιτείται η καταβολή τέλους για το σύνολο των συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά της Γερμανίας με τον λογότυπο [DGP], ενώ αποδεικνύεται ότι ορισμένες από τις συσκευασίες αυτές έχουν αναληφθεί και αξιοποιηθεί από άλλο συλλογικό ή ατομικό σύστημα».

- 53 Στη σκέψη 164 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι «ούτε το διάταγμα για τις συσκευασίες ούτε το δικαίωμα περί σημάτων, ούτε οι ίδιες οι ανάγκες εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος [DSD] επιτρέπουν στην προσφεύγουσα να απαιτεί από τις επιχειρήσεις που προσφεύγουν στο σύστημά της την καταβολή τέλους εκμεταλλεύσεως για το σύνολο των συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά στη Γερμανία με τον λογότυπο [DGP], όταν οι επιχειρήσεις αυτές αποδεικνύουν ότι δεν προσφεύγουν στο σύστημα DSD για μέρος ή για το σύνολο των συσκευασιών αυτών».
- 54 Με τον δεύτερο λόγο της ακυρώσεως, η DSD ισχυρίστηκε ότι ένα σύστημα επιλεκτικής σημάνσεως των συσκευασιών με γνώμονα το χρησιμοποιούμενο σύστημα θα ήταν καταλληλότερο απ' ό,τι η επιβαλλόμενη με την προσβαλλόμενη απόφαση υποχρέωση. Τα άρθρα 3 και 4 της εν λόγω αποφάσεως ήσαν δυσανάλογα καθόσον υποχρέωναν την DSD να χορηγήσει στους τρίτους άδεια.
- 55 Το Πρωτοδικείο απέρριψε τον συγκεκριμένο λόγο ακυρώσεως. Στη σκέψη 173 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, έκρινε ότι «το γεγονός ότι είναι θεωρητικά δυνατό να επικολλάται επιλεκτικά ο λογότυπος [DGP] στις συσκευασίες δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακύρωση των προαναφερόμενων μέτρων [που ελήφθησαν στο πλαίσιο της επίδικης αποφάσεως], δεδομένου ότι η λύση αυτή είναι περισσότερο δαπανηρή και δυσχερής στην εφαρμογή για τους παραγωγούς και τους διανομείς συσκευασιών απ' ό,τι τα μέτρα που καθορίζονται στα άρθρα 3 έως 5 της [εν λόγω αποφάσεως] [...]».
- 56 Στη σκέψη 181 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι οι απαντώσες στην προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεώσεις είχαν ως αντικείμενο όχι «να επιβάλουν στην DSD [υποχρέωση λήψεως αδείας] χωρίς χρονικό περιορισμό για τη χρήση [του λογοτύπου DGP], αλλά να την υποχρεώσουν μόνο να μην εισπράττει τέλη για το σύνολο των συσκευασιών που φέρουν τον λογότυπο αυτόν, όταν αποδεικνύεται ότι το σύνολο ή μέρος μόνον των συσκευασιών αναλαμβάνεται και αξιοποιείται μέσω άλλου συστήματος».
- 57 Στη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είχε την έννοια ότι δεν απέκλειε τη δυνατότητα η DSD να εισπράττει πρόσθετο τέλος για τη χρησιμοποίηση μόνον του σήματος οσάκις αποδεικνύεται ότι η συσκευασία που φέρει τον λογότυπο έχει αναληφθεί και αξιοποιηθεί μέσω άλλου συστήματος.
- 58 Προς στήριξη της διαπιστώσεως αυτής, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, στις σκέψεις 193 και 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεώς του, τα ακόλουθα:
- «193 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στην DSD, με το άρθρο 3 της [προσβαλλόμενης] αποφάσεως, επιτρέπει στους παραγωγούς και τους διανομείς οι οποίοι προσφεύγουν στο σύστημά της για μέρος μόνον των συσκευασιών τους να μην καταβάλλουν το τέλος εκμεταλλεύσεως στην DSD, όταν αποδεικνύουν ότι οι συσκευασίες που φέρουν τον λογότυπο [DGP] δεν έχουν συλλεγεί και αξιοποιηθεί από το σύστημα DSD, αλλά από άλλο ανταγωνιστικό σύστημα.
- 194 Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι το σήμα [DGP] που έχει επικολληθεί στην εν λόγω συσκευασία μπορεί να έχει οικονομική αξία αυτό καθαυτό, αφού επιτρέπει να γνωστοποιείται στον καταναλωτή ότι η οικεία συσκευασία μπορεί να διατεθεί μέσω του συστήματος DSD [...]. Μια τέτοια προσφερόμενη δυνατότητα στον καταναλωτή για όλες τις συσκευασίες που διακινούνται με τον λογότυπο [DGP], ανεξαρτήτως του αν μετέχουν ή όχι στο σύστημα DSD, κατόπιν εξακριβώσεως των αποκομιζόμενων ποσοτήτων, μπορεί να έχει μια τιμή η οποία, έστω και αν δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική τιμή της παροχής για τη συλλογή και την αξιοποίηση, όπως αυτό μπορούσε να συμβαίνει σε περίπτωση εφαρμογής των επίμαχων διατάξεων της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου, θα πρέπει να είναι δυνατό να καταβάλλεται στη DSD αντάλλαγμα για την προσφερόμενη εν προκειμένω παροχή, δηλαδή τη διάθεση του συστήματός της.»
- 59 Με τον τρίτο λόγο της ακυρώσεως, η DSD ισχυρίστηκε ότι αποκλειόταν τυχόν παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, εφόσον η ίδια ήταν επιφορτισμένη με υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ, ήτοι με τη διαχείριση των απορριμμάτων για περιβαλλοντικούς σκοπούς.
- 60 Στη σκέψη 208 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η DSD είχε επιφορτιστεί με παρόμοια υπηρεσία, γεγονός παρέμενε ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι υφίστατο ο κίνδυνος αμφισβητήσεως της αποστολής αυτής λόγω της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

- 61 Η DSD άσκησε την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως στις 8 Αυγούστου 2007.

- 62 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Νοεμβρίου 2007, η Interseroh Dienstleistungs GmbH (στο εξής: Interseroh), η οποία εκμεταλλεύεται από το έτος 2006 συλλογικό σύστημα επί του συνόλου της γερμανικής επικρατείας, ζήτησε να παρέμβει υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής. Με διάταξη της 21ης Φεβρουαρίου 2008, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε την παρέμβαση.
- 63 Η DSD ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
  - να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
  - επικουρικός, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου και,
  - εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 64 Η Επιτροπή, καθώς και οι Vfw, Landbell, BellandVision και Interseroh ζητούν από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναίρεσως και
  - να καταδικάσει την DSD στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναίρεσως

Επί του πρώτου λόγου αναίρεσως, ο οποίος ερείδεται σε αθέτηση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως λόγω αντιφατικών σκέψεων της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 65 Κατά την DSD, το Πρωτοδικείο αθέτησε την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προβαίνοντας σε αντιφατικές διαπιστώσεις ως προς τη φερόμενη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως.
- 66 Προς στήριξη του συγκεκριμένου λόγου αναίρεσως, η DSD συγκρίνει τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή παρέθεσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 101, 102, 111 και 115 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, την εν λόγω κατάχρηση, αιτιολογικές σκέψεις οι οποίες επαναλαμβάνονται στις σκέψεις 48, 50, 58, 60, 119, 163 και 164 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως του Πρωτοδικείου, με τη συλλογιστική της σκέψεως 194 αυτής.
- 67 Αφενός, το Πρωτοδικείο στηρίζεται στο γεγονός ότι η DSD απαιτεί από τις επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν χρησιμοποιούν το σύστημά της ή ότι το χρησιμοποιούν μόνο για ένα μέρος των συσκευασιών πωλήσεως επί των οποίων επικολλάται ο λογότυπος DGP, να καταβάλουν στο σύνολό του το οφειλόμενο βάσει της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου τέλος.
- 68 Αφετέρου, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, όσον αφορά τις συσκευασίες που δεν υπάγονται στο σύστημα DSD, η DSD δεν απαιτεί κατ' ανάγκη την καταβολή της τιμής για την υπηρεσία συλλογής και αξιοποίησεως. Άρα, οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου είναι προδήλως αντιφατικές.
- 69 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το τέλος σκοπό έχει να καλύπτει τα έξοδα της συλλογής, της διαλογής και της αξιοποίησεως των συσκευασιών, καθώς και τα έξοδα διαχειρίσεως, οπότε δεν αποτελεί αντιπαροχή για τη χρήση του σήματος. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν αφορούν τέλος για τη χρήση του σήματος DGP.
- 70 Οι Vfw, Landbell και BellandVision, δεν δέχονται, όπως και η Επιτροπή, ότι υφίσταται η προβαλλόμενη από την DSD αντίφαση. Η σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως δεν εμπεριέχει κανένα στοιχείο αναφορικά με τις εκ μέρους του Πρωτοδικείου διαπιστώσεις όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως. Αφορά απλώς το ερώτημα αν η επίθεση απλώς και μόνον του λογοτύπου DGP επί των συσκευασιών έχει ενδεχομένως κάποια τιμή, έστω και αν η DSD δεν παρέχει καμία υπηρεσία επεξεργασίας των συσκευασιών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 71 Κατά πάγια νομολογία, το ερώτημα αν η συλλογιστική μιας αποφάσεως του Πρωτοδικείου είναι αντιφατική αποτελεί νομικό ζήτημα, δυνάμενο να προβληθεί στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσως (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 25· της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-403/04 P και C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-729, σκέψη 77, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, C-120/06 P και C-121/06 P, FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 90).

- 72 Εν προκειμένω, η DSD υποστηρίζει ότι η απαντώσα στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως διαπίστωσε αντιφάσκει προς εκείνες με τις οποίες το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε την ύπαρξη της περιγραφόμενης από την Επιτροπή καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως.
- 73 Υπό την έννοια αυτή, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 193 και 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, αυτές αφορούν το γεγονός ότι, κατόπιν των εξαγγελθεισών από την Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεώσεων, η DSD αδυνατεί πλέον να εισπράττει το προβλεπόμενο με τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου τέλος για τις συσκευασίες οι οποίες της κοινοποιούνται, επί των οποίων επικολάζεται ο λογότυπος DGP και οι οποίες αποδεικνύεται ότι δεν ανελήφθησαν και δεν αξιοποιήθηκαν από το σύστημα DSD.
- 74 Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 194 της αποφάσεώς του, ότι, παρά το γεγονός αυτό, δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο οι παραγωγοί και οι διανομείς τέτοιων συσκευασιών να οφείλουν να καταβάλλουν στην DSD ένα ποσό, ως αντιπαροχή για την επίθεση απλώς και μόνο του λογοτύπου DGP επί της συσκευασίας, δοθέντος ότι τούτο και μόνο συνεπάγεται ότι το σύστημα DSD τίθεται στη διάθεση του καταναλωτή, οπότε ισοδυναμεί με χρήση του σήματος η οποία μπορεί να έχει μια τιμή.
- 75 Όπως διευκρίνισε το Πρωτοδικείο στην ίδια σκέψη, το ποσό που η DSD θα μπορούσε ενδεχομένως να εισπράξει ως αντιπαροχή για την επίθεση του σήματος DGP διακρίνεται από το τέλος το οποίο οφείλεται για τις όντως αναλαμβανόμενες και αξιοποιούμενες από την DSD συσκευασίες κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου.
- 76 Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, πρώτον, το Πρωτοδικείο ουδόλως διαπίστωσε, στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η DSD θα μπορούσε να εισπράξει, ως αντιπαροχή απλώς και μόνο λόγω του ότι διέθεσε το σύστημά της, ποσό αντιστοιχούν στην τιμή της υπηρεσίας συλλογής και αξιοποιήσεως.
- 77 Δεύτερον, εξ αυτού έπεται ότι η σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αναφέρεται στις συνέπειες των εξαγγελθέντων με την προσβαλλόμενη απόφαση μέτρων και όχι στη διαπίστωσή περί καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως. Έχει απλώς ως αντικείμενο να διαπιστωθεί ότι, σε αντίθεση προς όσα υποστήριξε ενώπιον του Πρωτοδικείου η DSD, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνεπάγεται την αδυναμία της DSD να εισπράξει ποσό αποκλειστικά και μόνο για την επίθεση του σήματός DGP επί των συσκευασιών.
- 78 Κατόπιν αυτού, η επικληθείσα από την DSD αντίφαση της αιτιολογίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως βάσιμη και ως εκ τούτου ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτός.
- Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε παραμόρφωση της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου και άλλων στοιχείων της υποθέσεως*
- Επιχειρήματα των διαδίκων
- 79 Η DSD επισημαίνει ότι στο επίκεντρο της διαφοράς βρίσκεται η παρατιθέμενη στην αιτιολογική σκέψη 111 της προσβαλλόμενης αποφάσεως διαπίστωσή ότι «οι τιμές που χρεώνει η DSD είναι υπέρμετρες οσάκις ο όγκος των συσκευασιών που φέρουν τον λογότυπο [DGP] είναι μεγαλύτερος από τον όγκο των συσκευασιών [τις οποίες αναλαμβάνει το συλλογικό σύστημα]». Στη συγκεκριμένη αλληλουχία, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, δυνάμει της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου, η DSD χορηγεί μεμονωμένη άδεια για τη χρήση του λογοτύπου DGP, ήτοι άδεια σημάσεως συσκευασιών, για τις οποίες δεν γίνεται προσφυγή στο σύστημα DSD.
- 80 Η διαπίστωσή αυτή συνιστά παραμόρφωση της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου, δοθέντος ότι η σύμβαση περιορίζεται στη χορήγηση δικαιώματος χρήσεως του λογοτύπου DGP σε συσχετισμό με την ανάληψη των απορρυσών από το διάταγμα για τις συσκευασίες υποχρεώσεων.
- 81 Η διαπίστωσή αυτή παραμορφώνει περαιτέρω άλλα στοιχεία της δικογραφίας. Συναφώς, η DSD υπογραμμίζει ότι η ανταλλαγείσα μεταξύ της Επιτροπής και της ίδιας αλληλογραφία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας είναι αποκαλυπτική του ότι δεν χορηγούσε άδεια με περιεχόμενο όπως το περιγραφόμενο από το Πρωτοδικείο, αλλά αρνούνταν απλώς και μόνο να δώσει συνέχεια στην πρόταση της Επιτροπής να αποδεχθεί ότι οι προοριζόμενες για ανταγωνιστικά συστήματα επεξεργασίας συσκευασίες δύνανται να φέρουν επ' αυτών τον λογότυπο DGP.
- 82 Επιπλέον, η αφορώσα «μεμονωμένη άδεια» διαπίστωσή του Πρωτοδικείου παραμορφώνει στοιχεία του φακέλου επί των οποίων στηρίχθηκε ρητώς το ίδιο, ιδίως στη σκέψη 163 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, όπως ορισμένες αποφάσεις γερμανικών δικαστηρίων και οι καταγγελίες των οποίων επελήφθη η Επιτροπή.
- 83 Κατά την Επιτροπή, καθώς και τις Vfw, Landbell, BellandVision και Interseroh, απλούστατα το Πρωτοδικείο σε ουδεμία προέβη διαπίστωσή αφορώσα «μεμονωμένη άδεια», όπως του προσάπτει η DSD.
- 84 Οι Vfw, Landbell και BellandVision θεωρούν, εξάλλου, ότι ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος καθόσον η DSD έχει τη δυνατότητα να στηρίζει την αίτησή της αναιρέσεως όχι σε φερόμενη ως πεπλανημένη

εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, αλλά μόνον επί της παραβάσεως εκ μέρους του Πρωτοδικείου νομικών διατάξεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 85 Σε αντίθεση προς όσα ισχυρίζονται οι Vfw, Landbell και BellandVision, ο ερειδόμενος σε παραμόρφωση της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου και σε άλλα στοιχεία του φακέλου λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός.
- 86 Πράγματι, η προσαπτόμενη από την DSD στο Πρωτοδικείο πλάνη αφορά την παραμόρφωση του περιεχομένου της χορηγούμενης με τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου αδειάς.
- 87 Όπως προεξετέθη στη σκέψη 11 της παρούσας αποφάσεως, η σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου έχει ως αντικείμενο να παράσχει στους αντισυμβαλλομένους της DSD τη δυνατότητα να απαλλαγούν από την υποχρέωσή τους να συλλέγουν και να αξιοποιούν συσκευασίες τις οποίες κοινοποιούν στην DSD. Συναφώς, η σύμβαση ορίζει ότι οι προσχωρούσες στο σύστημα DSD επιχειρήσεις οφείλουν να επιθέτουν τον λογότυπο DGP επί κάθε συσκευασίας η οποία κοινοποιείται στην DSD και προορίζεται για εσωτερική κατανάλωση στη Γερμανία.
- 88 Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω στοιχεία, η άδεια χρήσεως του λογοτύπου που χορηγείται στους πελάτες της DSD αφορά την επίθεση του λογότυπου DGP επί του συνόλου των συσκευασιών οι οποίες κοινοποιούνται στην DSD και προορίζονται για εσωτερική κατανάλωση στη Γερμανία.
- 89 Όπως προκύπτει, ιδίως, από το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η διαπιστούμενη από την Επιτροπή κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως έγκειται στο γεγονός ότι η σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου απαιτεί από τους πελάτες της DSD την καταβολή τέλους για το σύνολο των συσκευασιών που κοινοποιούνται στην DSD, ακόμη και αν αποδεικνύεται ότι ορισμένες εξ αυτών αναλαμβάνονται και αξιοποιούνται μέσω ανταγωνιστικών συλλογικών συστημάτων ή ατομικών συστημάτων.
- 90 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο δεν παραμόρφωσε τα συγκεκριμένα στοιχεία του φακέλου.
- 91 Έτσι, το Πρωτοδικείο ορθώς διευκρίνισε, στη σκέψη 141 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι «μόνον οι διατάξεις της συμβάσεως για τη χρήση του λογοτύπου που αφορούν το τέλος χαρακτηρίζονται καταχρηστικές με την [επίδικη] απόφαση [και ότι] με την [εν λόγω] απόφαση δεν επικρίνεται επομένως το γεγονός ότι [η σύμβαση] επιβάλλει στον παραγωγό ή στον διανομέα που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει το σύστημα DSD να επικολλά τον λογότυπο [DGP] σε κάθε συσκευασία που κοινοποιείται και προορίζεται για εσωτερική κατανάλωση».
- 92 Όσον αφορά συγκεκριμένα την εμβέλεια της χορηγούμενης με τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου αδειάς, η DSD απέτυχε να προσδιορίσει τα χωρία της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως με τα οποία το Πρωτοδικείο περιέγραψε πεπλανημένως την έκταση εφαρμογής της εν λόγω αδειάς. Όσον αφορά τα χωρία τα οποία άπτονται της εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτιμήσεως των πραγματικών και νομικών στοιχείων, η DSD περιορίζεται, στο πλαίσιο του παρόντος λόγου αναιρέσεως, να αναφερθεί στις σκέψεις 119, 163 και 164 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, με τις οποίες το Πρωτοδικείο υπενθύμισε το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως και έκρινε ότι, παρά τα επιχειρήματα της DSD ως προς την ανάγκη διαφυλάξεως της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματός της, η Επιτροπή είχε διαπιστώσει ορθώς ότι απαιτούνταν καταχρηστικώς τέλος για το σύνολο των κοινοποιουμένων στην DSD συσκευασιών επί των οποίων επικολλάται ο λογότυπος DGP, τη στιγμή μάλιστα κατά την οποία προσκομιζόταν απόδειξη ότι ορισμένες από τις εν λόγω συσκευασίες είχαν αναληφθεί και αξιοποιηθεί από άλλο συλλογικό ή ατομικό σύστημα.
- 93 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι και ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτός.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε ανεπαρκή αιτιολογία, παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και πλάνες περί το δίκαιο όσον αφορά αποκλειστικά δικαιώματα που συνδέονται με τον λογότυπο DGP

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 94 Κατά την DSD, η παρατιθέμενη στη σκέψη 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως διαπίστωση ότι ο λογότυπος DGP δεν απολαύει της αποκλειστικότητας που διεκδικεί, με αποτέλεσμα η ίδια να αδυνατεί να περιορίσει τη χορήγηση της αδειάς αποκλειστικά και μόνον στις επεξεργαζόμενες από το σύστημα της συσκευασίες, είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Η διαπίστωση αυτή εδράζεται κατ' ουσίαν επί των συμπερασμάτων που συνήγαγε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 130 και επ. της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, από τις αγορεύσεις και τις δοθείσες εκ μέρους των διαδίκων απαντήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να είναι εφικτό να προσδιοριστεί το ακριβές αντικείμενο της εν λόγω κατ' αντιμωλία συζήτησεως μεταξύ των διαδίκων.
- 95 Ακολούθως, η παρατιθέμενη στη σκέψη 139 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως διαπίστωση ότι «ο παραγωγός ή ο διανομέας συσκευασιών δεν μεταβιβάζει στην DSD συγκεκριμένο αριθμό συσκευασιών προκειμένου να επικολληθεί σε αυτές ο λογότυπος [DGP], αλλά μάλλον ποσότητα υλικού την οποία ο εν λόγω παραγωγός ή διανομέας θα διαθέσει στο εμπόριο στη Γερμανία και του οποίου την ανάληψη και [αξιοποίηση] θα αναθέσει στο

σύστημα DSD», αντίκειται προδήλως στις διατάξεις της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου ως προς την κοινοποίηση των συσκευασιών και τη χορήγηση της άδειας, στις διατάξεις του διατάγματος για τις συσκευασίες αναφορικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση επεξεργασίας, στην επιτακτική ανάγκη διαφανείας απορρέουσα από το εν λόγω διάταγμα και στην απορρέουσα από το δίκαιο περί σημάτων επιταγή οι εμπύπτουσες στο σύστημα DSD συσκευασίες να μπορούν να εξατομικευτούν.

- 96 Ομοίως, οι σκέψεις 129 και 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σύμφωνα με τις οποίες η ανατιθέμενη στο σύστημα DSD συσκευασία μπορεί να emπίπτει ταυτόχρονα σε άλλο σύστημα επεξεργασίας, παραμορφώνει τα στοιχεία της δικογραφίας, ιδίως το διάταγμα για τις συσκευασίες.
- 97 Η σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, κατά την οποία ο διανομέας που προσχωρεί σε συλλογικό σύστημα θα μπορούσε a posteriori να απαλλαγεί ατομικώς από την υποχρέωση αναλήψεως και αξιοποιήσεως και αντιστρόφως, παραμορφώνει το διάταγμα για τις συσκευασίες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το εν λόγω διάταγμα, η συμμετοχή σε συλλογικό σύστημα συνεπάγεται την απαλλαγή από τις υποχρεώσεις επεξεργασίας. Επομένως, όσον αφορά τις εμπύπτουσες σε συλλογικό σύστημα συσκευασίες, θα ήταν αδύνατη η a posteriori προσφυγή σε ατομικό σύστημα.
- 98 Επιπλέον, οι εκ μέρους του Πρωτοδικείου διαπιστώσεις δεν συμβιβάζονται με το δίκαιο περί σημάτων. Η περιγραφόμενη από το Πρωτοδικείο κατάσταση, στο πλαίσιο της οποίας οι μη επεξεργασμένες από το σύστημα DSD συσκευασίες θα μπορούσαν να φέρουν τον λογότυπο DGP, στερεί από τον λογότυπο το διακριτικό χαρακτήρα του. Η DSD υπογραμμίζει ότι ο λογότυπος αυτός, ως καταχωρισμένο σήμα, αναφέρεται αποκλειστικά στο σύστημά του και ως εκ τούτου στις υπηρεσίες του.
- 99 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε, με το σκεπτικό της επικρινόμενης από την DSD αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, στην εξέταση στην οποία προέβη όσον αφορά τον διακριτικό χαρακτήρα του λογοτύπου DGP και στη λειτουργία των μικτών συστημάτων, ήτοι στον συνδυασμό του συστήματος DSD με άλλο συλλογικό ή ατομικό σύστημα.
- 100 Σχετικά με τη σκέψη 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή φρονεί ότι το Πρωτοδικείο ορθώς στηρίχθηκε σε δήλωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως ότι η ίδια συσκευασία μπορεί να υπάγεται ταυτόχρονα σε πλείονα συστήματα. Η DSD αποδίδει πεπλανημένως στο διάταγμα για τις συσκευασίες ερμηνεία επικεντρωμένη στην ατομική συσκευασία, η οποία δεν ανταποκρίνεται στις οικονομικές συνθήκες οι οποίες διέπουν τις μικτές λύσεις.
- 101 Όσον αφορά τη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι πρόκειται για obiter dictum σχετικά με την εφαρμογή τυχόν διορθωτικών μηχανισμών σε περίπτωση κατά την οποία δεν επιτυγχάνονται τα ποσοστά αξιοποιήσεως. Εξάλλου, και εν πάση περιπτώσει, στερείται βάσεως η επίκριση της DSD αναφορικά με τη συγκεκριμένη σκέψη της αποφάσεως.
- 102 Ως προς τη σκέψη 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ο λογότυπος DGP αναφέρεται απλώς στην εκ μέρους της DSD δυνατότητα αναλήψεως και αξιοποιήσεως. Υπενθυμίζει ότι ο λογότυπος αυτός σκοπεί στην ενημέρωση των εμπορικών κύκλων και του τελικού καταναλωτή, ως προς το ότι η συσκευασία επί της οποίας επιτίθεται μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας μέσω του συστήματος DSD.
- 103 Κατά τη VfW, η DSD ισχυρίζεται εσφαλμένα ότι μια συσκευασία δεν μπορεί να ενταχθεί σε δύο διαφορετικά συστήματα.
- 104 Οι Landbell και BellandVision υποστηρίζουν ότι ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως είναι προδήλως αβάσιμος καθόσον επιδιώκει να δικαιολογήσει την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως βάσει του διατάγματος για τις συσκευασίες και του δικαίου περί σημάτων. Σε αντίθεση προς όσα διατείνεται η DSD, τα μικτά συστήματα επιτρέπονται, όπως άλλωστε δήλωσε και η Γερμανική Κυβέρνηση.
- 105 Κατά την Interseroh, η DSD, ισχυριζόμενη ότι η υπηρεσία της αναλήψεως των υποχρεώσεων επεξεργασίας παραπέμπει σε συγκεκριμένη συσκευασία, αποδίδει εσφαλμένα το διάταγμα για τις συσκευασίες.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 106 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα επιχειρήματα της DSD ότι η επίθεση του λογοτύπου DGP επί των συσκευασιών που δεν υπέστησαν επεξεργασία από το σύστημά της παραβιάζει το δίκαιο περί σημάτων ταυτίζονται κατ' ουσίαν με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως. Επομένως, εξετάζονται στο πλαίσιο του λόγου αυτού.
- 107 Κατά τα λοιπά, με τον συγκεκριμένο λόγο αναιρέσεως, η DSD ισχυρίζεται ότι οι διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 139, 154 και 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένες και παραμορφώνουν ορισμένα στοιχεία της δικογραφίας.

- 108 Από τα στοιχεία και τις παραμέτρους που εκτίθενται στις σκέψεις 129 έως 138 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως το Πρωτοδικείο συνήγαγε, στη σκέψη 139 αυτής, ότι οι παραγωγοί και διανομείς συσκευασιών δύνανται να προσφεύγουν σε μικτά συστήματα προκειμένου να απαλλάσσονται από τις καθοριζόμενες με το διάταγμα για τις συσκευασίες υποχρεώσεις τους να συλλέγουν και να αξιοποιούν.
- 109 Όπως προκύπτει, ιδίως, από τις σκέψεις 129 και 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η εν λόγω διαπίστωση του Πρωτοδικείου που αφορά τα μικτά συστήματα ανάγεται στο γεγονός, το οποίο αμφισβητεί η αναιρεσείουσα, ότι συσκευασία ανατιθεμένη στην DSD και φέρουσα τον λογότυπο DGP μπορεί να εμπίπτει ταυτοχρόνως σε σύστημα αναλήψεως και αξιοποίησεως διαφορετικό από το σύστημα DSD.
- 110 Όπως προκύπτει απερίφραστα από τη συλλογιστική των σκέψεων 131 έως 138 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο θεμελίωσε το σκεπτικό του επί του ότι δεν είναι καθοριστικής σημασίας το αν μια συσκευασία φέρει ή όχι τον λογότυπο DGP. Κατά το Πρωτοδικείο, προέχει αποκλειστικώς το ότι οι προς αξιοποίηση ποσότητες που διατίθενται στην αγορά από τον παραγωγό ή τον διανομέα αναλαμβάνονται όντως και αξιοποιούνται και ότι επιτυγχάνονται με τον τρόπο αυτό τα προβλεπόμενα από το διάταγμα για τις συσκευασίες ποσοστά αξιοποίησεως.
- 111 Στη συγκεκριμένη αλληλουχία, το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε, στη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, στο παράδειγμα της συλλογής και της αξιοποίησεως των πλαστικών απορριμμάτων μιας αλυσίδας ταχυφαγείας.
- 112 Όπως υπογράμμισε ορθώς η Επιτροπή, η σκέψη 137 συνιστά *obiter dictum*. Για τους σκοπούς της εξετάσεως της αιτήσεως αναιρέσεως προέχουσας σημασίας είναι η διαπίστωση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 139, 154 και 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως ότι δεν υφίσταται σχέση αποκλειστικότητας μεταξύ των φερουσών τον λογότυπο DGP συσκευασιών και των υπηρεσιών αναλήψεως και αξιοποίησεως της DSD.
- 113 Πρώτον, το Πρωτοδικείο εξέθεσε επαρκώς τους λόγους που το οδήγησαν στο συμπέρασμα αυτό.
- 114 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως δεν επιβάλλει στο Πρωτοδικείο την υποχρέωση να εκθέτει διεξοδικώς έναν προς έναν όλους τους λόγους που προβάλλουν οι διάδικοι και ότι ως εκ τούτου η αιτιολογία μπορεί να συνάγεται εμμέσως, υπό την προϋπόθεση ότι επιτρέπει στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους το Πρωτοδικείο δεν δέχθηκε τα επιχειρήματά τους, στο δε Δικαστήριο να διαθέτει επαρκή στοιχεία προς άσκηση του ελέγχου του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 372, και της 25ης Οκτωβρίου 2007, C-167/06 P, Κομνηνού κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 22, και FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπή, προπαρατεθείσα, σκέψη 96).
- 115 Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απαντά εμπειριστατωμένα στην αναπτυχθείσα από την DSD επιχειρηματολογία όσον αφορά την υποτιθέμενη αποκλειστικότητα που προσδίδεται στον λογότυπο DGP και παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα ασκήσεως του δικαστικού ελέγχου του. Το Πρωτοδικείο εξέθεσε λεπτομερώς, στις σκέψεις 131 έως 138, καθώς και στις σκέψεις 150 έως 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τον λόγο για τον οποίο κρίνει ότι το διάταγμα για τις συσκευασίες και άλλα στοιχεία του φακέλου επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι μια συσκευασία φέρουσα τον λογότυπο DGP δεν εμπίπτει κατ' ανάγκη αποκλειστικά και μόνο στο σύστημα DSD.
- 116 Δεύτερον, υπογραμμίζεται ότι, σε αντίθεση προς όσα ισχυρίζεται η DSD, οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου δεν παραμορφώνουν ούτε το διάταγμα για τις συσκευασίες ούτε τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου.
- 117 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η DSD δεν συγκεκριμενοποίησε τις διατάξεις ή τα χωρία του διατάγματος για τις συσκευασίες από τα οποία θα προέκυπτε ότι κάθε ατομική συσκευασία δεν μπορεί να τύχει επεξεργασίας παρά μόνον από ένα σύστημα και ως εκ τούτου συσκευασία φέρουσα τον λογότυπο DGP υπόκειται κατ' ανάγκη σε επεξεργασία μέσω του συστήματος DSD. Δεν κατέδειξε περαιτέρω ότι η σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου παρέχει ενδείξεις προς την κατεύθυνση αυτή.
- 118 Τέλος, όσον αφορά την απαιτούμενη διαφάνεια, η DSD δεν παρέσχε συγκεκριμένες ενδείξεις ως προς το ότι η ερμηνεία της Επιτροπής και του Πρωτοδικείου, όπως αυτή απαντά στη σκέψη 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι δηλαδή πρέπει να προσδιορίζονται σαφώς, όσον αφορά την πρόθεση τόσο των καταναλωτών όσο και των αρχών, ποιες είναι οι συσκευασίες που υπόκεινται στην υποχρέωση αναλήψεως στα σημεία πωλήσεως ή σε άμεση γειτνίαση προς αυτά και ποιες είναι εκείνες που δεν υπόκεινται στην ανωτέρω υποχρέωση, παραμορφώνει τα στοιχεία της δικογραφίας. Εξάλλου, δεν απέδειξε ότι η επίθεση του λογοτύπου DGP επί των συσκευασιών που υπόκεινται σε επεξεργασία βάσει άλλου συστήματος και όχι της DSD έρχεται σε αντίθεση προς τις επιταγές της διαφάνειας. Πράγματι, η επίθεση του εν λόγω λογοτύπου, επί της συσκευασίας η οποία κοινοποιήθηκε στο σύστημα DSD αποτελεί για τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές και τις αρχές σαφή ένδειξη, ανεξάρτητα από το αν η εν λόγω συσκευασία πρόκειται να υποστεί όντως επεξεργασία από το οικείο σύστημα ή από άλλο σύστημα, ότι η συσκευασία δεν τελεί πλέον υπό την υποχρέωση αναλήψεως στα σημεία πωλήσεως ή σε άμεση γειτνίαση προς αυτά, αλλ' ότι κοινοποιήθηκε στην DSD.

119 Όπως προκύπτει από το σύνολο των προηγηθεισών σκέψεων, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτός.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος αρύεται από παράβαση του κοινοτικού δικαίου περί σημάτων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

120 Η DSD ισχυρίζεται ότι η απαντώσα στο σημείο 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως διαπίστωση ότι στον λογότυπο DGP δεν μπορεί να αναγνωρίζεται η διεκδικούμενη από τον κάτοχό του αποκλειστικότητα, δοθέντος ότι η αποκλειστικότητα αυτή «δεν θα είχε άλλο αποτέλεσμα παρά να εμποδίσει τους παραγωγούς και διανομείς συσκευασιών να προσφεύγουν σε μικτό σύστημα και να νομιμοποιήσει τη δυνατότητα, για την προσφεύγουσα, να αμείβεται για υπηρεσία την οποία οι ενδιαφερόμενοι απέδειξαν πάντως ότι δεν πραγματοποιήθηκε συγκεκριμένα», έρχεται σε αντίθεση προς το άρθρο 5 της οδηγίας 89/104, το οποίο παρέχει στον δικαιούχο του σήματος αποκλειστικό δικαίωμα. Επομένως, η ανωτέρω διαπίστωση συνιστά παράβαση του κοινοτικού δικαίου περί σημάτων.

121 Κατά την Επιτροπή, η περιγραφόμενη στο άρθρο 5 της οδηγίας 89/104 αποκλειστικότητα διαφέρει εκείνης περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Στο συγκεκριμένο χωρίο της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο συνήγαγε απλώς τις συνέπειες της απαντώσας στις σκέψεις 156 και 157 της αποφάσεώς του συλλογιστικής ότι ο λογότυπος DGP περιορίζεται στο να εκφράσει συγκεκριμένη επιλογή επεξεργασίας, η δε αρχική λειτουργία του δεν θίγεται οσάκις η φέρουσα το συγκεκριμένο λογότυπό του συσκευασία αποτελεί επίσης αντικείμενο άλλων επιλογών επεξεργασίας.

122 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνεπάγεται αντικανονική χρήση του σήματος, ήτοι χρήση από πρόσωπα με τα οποία η DSD δεν συνδέεται συμβατικάς.

123 Η Vfw παρατηρεί ότι ο λογότυπος DGP δεν είναι εμπορικό σήμα κατά την κλασσική έννοια του όρου. Υπενθυμίζει ότι ένα σήμα χαρακτηρίζει προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι πανομοιότυπες ή παρεμφερείς με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί. Ο λογότυπος DGP θα χρησίμευε απλώς για να υποδηλώσει τη συμμετοχή σε συλλογικό σύστημα και όχι για να προσδιορίσει την ταυτότητα πανομοιότυπων ή παρεμφερών προϊόντων ή υπηρεσιών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

124 Καταρχάς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το επιχείρημα της VFW ότι ο λογότυπος DGP δεν μπορεί στην πραγματικότητα να θεωρηθεί ότι συνιστά σήμα δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι ο λογότυπος αυτός καταχωρίστηκε ως σήμα από το γερμανικό γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων για της υπηρεσίας συλλογής, διαλογής και αξιοποίησεως απορριμμάτων.

125 Ακολούθως, όσον αφορά την προβαλλόμενη εκ μέρους του Πρωτοδικείου παράβαση του άρθρου 5 της οδηγίας 89/104, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, δυνάμει της παραγράφου 1, στοιχείο α', του ίδιου άρθρου, το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο του αποκλειστικό δικαίωμα να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στο εμπόριο, χωρίς τη συγκατάθεσή του, σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί.

126 Επομένως, ισχυριζόμενη ότι το Πρωτοδικείο παραβίασε, στη σκέψη 161 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το αποκλειστικό δικαίωμα να κάνει χρήση του λογοτύπου που έχει στην κατοχή της και, επικαλούμενη το άρθρο 5 της οδηγίας 89/104 στη συγκεκριμένη αλληλουχία, η DSD υποστηρίζει ότι εναπέκειτο στο Πρωτοδικείο να διαπιστώσει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση την είχε εμποδίσει παρανόμως να απαγορεύσει στους τρίτους τη χρήση του πανομοιότυπου με τον λογότυπό της σημείου. Η DSD έδωσε έμφαση στο επιχείρημα αυτό κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υπογραμμίζοντας ότι, λόγω των εξαγγελόμενων με την προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεώσεων και της επικυρώσεώς τους από το Πρωτοδικείο, ο λογότυπος DGP κατέστη στην πράξη ελεύθερος για χρήση από όλους.

127 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στην ανωτέρω επιχειρηματολογία, επιβάλλεται η διάκριση μεταξύ της χρήσεως του λογοτύπου DGP από τους αντισυμβαλλομένους της DSD και της τυχόν χρήσεως του ίδιου λογοτύπου από λοιπούς τρίτους.

128 Όσον αφορά τη χρήση του λογοτύπου DGP, από τους αντισυμβαλλομένους της DSD, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 5 της οδηγίας 89/104, η διάταξη αυτή δεν καλύπτει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τρίτος χρησιμοποιεί το σήμα με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του. Η υπόθεση αυτή εμφανίζεται, ιδίως, οσάκις ο δικαιούχος επιτρέπει, σύμφωνα με σύμβαση περί παραχωρήσεως αδείας, στους αντισυμβαλλομένους του να κάνουν χρήση του σήματος.

129 Εξ αυτού έπεται ότι η DSD δεν μπορεί να επικαλείται λυσιτελώς το αποκλειστικό δικαίωμα που της παρέχει ο λογότυπος DGP, όσον αφορά τη χρήση του λογοτύπου αυτού από τους παραγωγούς και τους διανομείς οι οποίοι συνήψαν τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου με αυτήν. Ασφαλώς, η οδηγία 89/104 προβλέπει, στο άρθρο 8,

παράγραφος 2, αυτής, ότι ο κάτοχος του σήματος μπορεί επικαλεστεί τα δικαιώματα που του αναγνωρίζει το σήμα έναντι δικαιοδόχου παραβιάζοντας τη μία από τις ρήτρες της συμβάσεως περί παραχωρήσεως αδείας στην οποία αναφέρεται η ίδια διάταξη της οδηγίας. Πάντως, όπως υπογράμμισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 192 των προτάσεών του, εν προκειμένω η DSD δημιούργησε η ίδια σύστημα επιβάλλον την υποχρέωση επιθέσεως του λογοτύπου DGP επί όλων των κοινοποιουμένων συσκευασιών, έστω και αν ορισμένες εξ αυτών δεν αναλαμβάνονται από το συγκεκριμένο σύστημα. Επομένως, δεν αμφισβητείται ότι η χρήση του λογοτύπου DGP επί του συνόλου των κοινοποιουμένων στην DSD συσκευασιών επιβάλλεται από τη σύμβαση περί παραχωρήσεως αδείας και ως εκ τούτου είναι σύμφωνη με αυτήν.

- 130 Ενόσω η DSD ισχυρίζεται ότι τα επιβαλλόμενα από την Επιτροπή μέτρα έχουν ως αποτέλεσμα να καταστήσουν τη χρήση του λογοτύπου DGP από τους δικαιοδόχους του, εν μέρει δωρεάν, αρκεί η υπόμνηση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση έχει ως αποκλειστικό σκοπό και συνέπεια να εμποδίσει την DSD να λαμβάνει αμοιβή για υπηρεσίες συλλογής και αξιοποίησεως οι οποίες έχουν αποδειχθεί ότι δεν έγιναν από την ως άνω εταιρία. Παρόμοια μέτρα δεν είναι ασυμβίβαστα προς τους εξαγγελλόμενους με την οδηγία 89/104 κανόνες.
- 131 Εξάλλου, όπως ορθώς διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, δεν μπορεί να αποκλείεται η επίθεση του λογοτύπου DGP επί των συσκευασιών, είτε αυτές εμπίπτουν είτε όχι στο σύστημα DSD, να μπορεί να έχει νέα τιμή, η οποία, ακόμη και αν δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική τιμή της παρεχόμενης υπηρεσίας συλλογής και αξιοποίησεως, θα έπρεπε να καταβάλλεται στην DSD ως αντάλλαγμα για τη χρήση απλώς του σήματος.
- 132 Όσον αφορά την τυχόν χρήση του λογοτύπου DGP από τρίτους, πέραν των αντισυμβαλλομένων της DSD, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ούτε με την προσβαλλόμενη απόφαση ούτε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνεται ότι το δίκαιο περί σημάτων επιτρέπει παρόμοια χρήση. Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ορθώς, στη σκέψη 180 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι οι καθοριζόμενες με την προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεώσεις αφορούν μόνον τις σχέσεις μεταξύ της DSD και «των παραγωγών ή των διανομέων συσκευασιών οι οποίοι είναι είτε αντισυμβαλλόμενοι της DSD στο πλαίσιο της συμβάσεως χρήσεως του λογοτύπου [...] είτε κάτοχοι αδείας χρήσεως του σήματος [DGP] εντός άλλου κράτους μέλους, στο πλαίσιο συστήματος αναλήψεως ή αξιοποιήσεως που χρησιμοποιούν τον λογότυπο αυτό που αντιστοιχεί στο συγκεκριμένο σήμα [...]».
- 133 Κατόπιν αυτού, η τυχόν χρήση του λογοτύπου DGP από τρίτους πέραν των συμβαλλομένων της DSD, δεν μπορεί να προσάπτεται ούτε στην Επιτροπή ούτε στο Πρωτοδικείο. Εξάλλου, ουδέν εμπόδιο υφίσταται όσον αφορά τη δυνατότητα της DSD να ασκήσει προσφυγές κατά τέτοιων τρίτων ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.
- 134 Όπως προκύπτει από το σύνολο των προηγηθεισών σκέψεων, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι επίσης απορριπτέος.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος αρύεται από παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 135 Διαπιστώνοντας, κατά τρόπον ανεπαρκώς αιτιολογημένο και αντίθετο προς τα στοιχεία του φακέλου, ότι η DSD υιοθέτησε καταχρηστική συμπεριφορά χορηγώντας άδειες χρήσεως του λογοτύπου DGP, ανεξάρτητα από τη χρήση του συστήματος DSD, και απαιτώντας την καταβολή τέλους σύμφωνα με την άδεια χρήσεως, συμπεριλαμβανομένης εκείνης του δικαιοδόχου ο οποίος αποδεικνύει ότι δεν χρησιμοποίησε το εν λόγω σύστημα, το Πρωτοδικείο παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ.
- 136 Κατά την DSD, αν το Πρωτοδικείο είχε επιδοθεί σε ορθή νομική ανάλυση θα είχε εκτιμήσει κατ' ανάγκη ότι η ίδια δεν χορηγεί άδεια για τη χρήση του λογοτύπου της ανεξάρτητα από τη χρήση του συστήματος DSD, οπότε η προσβαλλόμενη απόφαση θα έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι συνιστά κατάχρηση η άρνηση χορηγήσεως παρόμοιας αδείας. Η ανωτέρω απόφαση, επομένως, έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεώνει την DSD να χορηγεί άδεια. Έτσι, το Πρωτοδικείο αγνόησε το γεγονός ότι δεν πληρούνταν οι αναγκαίες προϋποθέσεις που θα δικαιολογούσαν παρόμοια υποχρέωση. Η παράλειψη αυτή συνιστά πλάνη περί το δίκαιο.
- 137 Η DSD προσθέτει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έχει ως συνέπεια να καθιστά πιθανή μερική συμμετοχή στο σύστημα DSD (συμπεριλαμβανομένων, μέχρι ποσοστού ύψους 0,1 %, μόνον των φερουσών τον λογότυπο DGP συσκευασιών) χωρίς η DSD να διαθέτει τη δυνατότητα να εξακριβώσει τον θεμιτό ή νόμιμο χαρακτήρα μιας τόσο χαμηλής συμμετοχής. Ειδικότερα η DSD δεν είναι σε θέση να εξακριβώσει αν οι λόγοι, οι οποίοι καθιστούν, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, αναγκαία την επίθεση του λογοτύπου DGP επί του συνόλου των προϊόντων, τη στιγμή κατά την οποία μόνο ένα μέρος των προϊόντων εμπίπτει στο σύστημα DSD, πληρούνται. Το παράδειγμα μιας τυχόν χαμηλής και αυθαίρετης συμμετοχής στο σύστημα DSD, τη στιγμή κατά την οποία ο λογότυπος DGP επιτίθεται επί του συνόλου των συσκευασιών, θα καθιστούσε ακόμη περισσότερο πρόδηλο το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση επιβάλλει υποχρέωση χορηγήσεως αδείας για τη χρήση του συγκεκριμένου λογοτύπου.

- 138 Η Επιτροπή, οι Landbell και BellandVision υπενθυμίζουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εδράζονται επί της υποθέσεως της χορηγήσεως αδειάς για τη χρήση του λογοτύπου DGP ανεξάρτητα από τη χρήση του συστήματος DSD, αλλά λαμβάνουν υπόψη το ύψος του συναφούς με τις παρεχόμενες υπηρεσίες τέλους. Ομοίως, οι αντίστοιχες αποφάσεις της Επιτροπής και του Πρωτοδικείου δεν έχουν ως συνέπεια να υποχρεώσουν την DSD να χορηγήσει άδεια για τη χρήση του λογοτύπου DGP σε παραγωγούς και σε διανομείς στους οποίους η ίδια δεν επιθυμεί να χορηγήσει παρόμοια άδεια.
- 139 Κατά τη Vfw, ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως εδράζεται σε πεπλανημένη αντίληψη του αντικειμένου της διαφοράς, καθόσον η Επιτροπή δεν επιδιώκει να επιβάλει στην DSD υποχρέωση χορηγήσεως παρόμοιας αδειάς, αλλά να την παρεμποδίσει αποκλειστικά να χρησιμοποιήσει τη δεσπόζουσα θέση της προκειμένου να αποκλείσει τον προερχόμενο από ανταγωνιστικά συστήματα ανταγωνισμό.
- 140 Και η Interseroh υπογραμμίζει ότι το Πρωτοδικείο ουδαμώς υπαινίσσεται με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του ότι η DSD χορηγεί άδεια για τη χρήση του λογοτύπου DGP ανεξάρτητα από τη χρήση του συστήματος DSD. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν γεννά περαιτέρω υποχρέωση της DSD να χορηγήσει την εν λόγω άδεια.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 141 Όπως υπενθύμισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 121 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, εκ του άρθρου 82, παράγραφος 2, στοιχείο α', ΕΚ προκύπτει ότι η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως συνίσταται ενδεχομένως στην άμεση ή έμμεση επιβολή δυσανάλογων τιμών ή όρων συναλλαγών.
- 142 Στην ίδια σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε την πάγια νομολογία ότι υφίσταται καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως όταν η κατέχουσα τη δεσπόζουσα θέση επιχείρηση απαιτεί για τις υπηρεσίες της υπερβολική αμοιβή ή αμοιβή δυσανάλογη προς την οικονομική αξία της παρεχόμενης υπηρεσίας (βλ., ιδίως, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1986, 226/84, British Leyland κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 3263, σκέψη 27, και της 17ης Μαΐου 2001, C-340/99, TNT Traco, Συλλογή 2001, σ. I-4109, σκέψη 46).
- 143 Όπως έκρινε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 164 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, κατόπιν της αναλύσεως στην οποία επιδόθηκε με τις σκέψεις 119 έως 163 της ίδιας αποφάσεως, η προσαπτόμενη στην DSD με το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως συμπεριφορά, η οποία συνίσταται στην απαίτηση καταβολής τέλους για το σύνολο των συσκευασιών που διατίθενται στο εμπόριο στη Γερμανία με τον λογότυπο DGP, τη στιγμή μάλιστα κατά την οποία οι πελάτες της ανωτέρω εταιρίας καταδεικνύουν ότι δεν προσφεύγουν στο σύστημα DSD για μέρος ή για το σύνολο των συσκευασιών αυτών, ερμηνεύεται ως κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διάταξη και νομολογία. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 107 έως 117 και 126 έως 133 της παρούσας αποφάσεως, η συγκεκριμένη εκτίμηση εκ μέρους του Πρωτοδικείου είναι επαρκώς αιτιολογημένη και δεν πάσχει πραγματικές ή νομικές πλάνες στις οποίες αναφέρεται η DSD βάσει των συνδεομένων με τον λογότυπο DGP αποκλειστικών δικαιωμάτων της.
- 144 Το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ορθώς, στη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, ενώπιον μιας καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, η Επιτροπή διαθέτει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, την εξουσία να επιβάλει στην DSD την υποχρέωση να θέσει τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση.
- 145 Όπως σημείωσε το Πρωτοδικείο στην ίδια σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, η επιβαλλόμενη στην DSD με το άρθρο 3 της προσβαλλόμενης αποφάσεως υποχρέωση αναλήψεως της δεσμεύσεως έναντι όλων των υπογραψάντων τη σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου να μην εισπράττει τέλη επί των ποσοτήτων συσκευασιών πωλήσεως οι οποίες διατίθενται στο εμπόριο στη Γερμανία με το λογότυπο DGP και για τις οποίες ποσότητες απαλλάσσονται της υποχρέωσης επεξεργασίας των απορριμμάτων από την DSD, αλλά και για τις οποίες πληρούνται οι επιβαλλόμενες από το διάταγμα για τις συσκευασίες υποχρεώσεις κατ' άλλον τρόπο, δεν είναι τίποτα άλλο από το φυσικό επακόλουθο της διαπιστώσεως καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσης και της εκ μέρους της Επιτροπής ασκήσεως της εξουσίας της να επιβάλει στην DSD την υποχρέωση να θέσει τέρμα στην παράβαση.
- 146 Κατά τα λοιπά, σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η DSD, η επιβαλλόμενη με το άρθρο 3 της προσβαλλόμενης αποφάσεως υποχρέωση δεν ισοδυναμεί σε καμία περίπτωση με την επιβολή υποχρέωσης χορηγήσεως της αδειάς χρήσεως του λογοτύπου DGP. Συγκεκριμένα, η εν λόγω απόφαση δεν εμπεριέχει κανένα μέτρο θίγον την ελεύθερη επιλογή της DSD όσον αφορά τα πρόσωπα με τα οποία η ίδια συνάπτει σύμβαση χρήσεως του λογοτύπου και στα οποία, συνακόλουθα, χορηγεί την εν λόγω άδεια. Η προσβαλλόμενη απόφαση υποχρεώνει απλώς την DSD να μην αξιώνει από τους αντισυμβαλλομένους της την πληρωμή υπηρεσιών αναλήψεως και αξιοποιήσεως τις οποίες αυτή δεν παρέσχε.
- 147 Κατόπιν όλων των προηγηθεισών σκέψεων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το Πρωτοδικείο δεν παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ και ως εκ τούτου, επιβάλλεται η απόρριψη του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε παράβαση του άρθρου 3, του κανονισμού 17 και σε προσβολή της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 148 Η DSD διευκρινίζει, πρώτον, ότι το διάταγμα για τις συσκευασίες και το δίκαιο περί σημάτων δεν επιτρέπουν να της επιβάλλεται η υποχρέωση χορηγήσεως της αδειάς χρήσεως του λογοτύπου DGP. Τα επιβληθέντα με τα άρθρα 3 και επόμενα της προσβαλλόμενης αποφάσεως μέτρα ισοδυναμούν με την επιβολή εις βάρος της παρομοίων υποχρεώσεων. Αγνοώντας τον παράνομο χαρακτήρα των μέτρων αυτών, το Πρωτοδικείο παρέβη το άρθρο 3 του κανονισμού 17 που προβλέπει ότι, αν η Επιτροπή διαπιστώνει παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ ή του άρθρου 82 ΕΚ, έχει τη δυνατότητα να υποχρεώνει, με την έκδοση αποφάσεως, τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να θέτουν τέρμα στην εν λόγω παράβαση.
- 149 Δεύτερον, η DSD υπογραμμίζει ότι το διάταγμα για τις συσκευασίες και το δίκαιο περί σημάτων δεν επιτρέπουν να παρεμποδίζεται η ίδια να απαιτεί από τους πελάτες της να θέτουν επί των συσκευασιών που φέρουν τον λογότυπο DGP, αλλά δεν υφίστανται επεξεργασία από το σύστημα DSD, μνεία παρέχουσα τη δυνατότητα εξουδετερώσεως του διακριτικού αποτελέσματος του σήματός της. Απορρίπτοντας, στη σκέψη 200 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το βασικό αυτό επιχείρημα της DSD, κατά το οποίο οι φέρουσες τον λογότυπο DGP συσκευασίες, οι οποίες υφίστανται επεξεργασία από το σύστημα DSD, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διακρίνονται από εκείνες επί των οποίων επικολλάται ο ίδιος λογότυπος, χωρίς όμως να υφίστανται επεξεργασία από το εν λόγω σύστημα, το Πρωτοδικείο αγνόησε το γεγονός ότι το άρθρο 3 της προσβαλλόμενης αποφάσεως συνιστά παράβαση του άρθρου 3 του κανονισμού 17 και προσβολή της αρχής της αναλογικότητας.
- 150 Κατά την Επιτροπή και τις Landbell και BellandVision, το πρώτο επιχείρημα που προβλήθηκε στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως στηρίζεται στο πεπλανημένο αξίωμα ότι το Πρωτοδικείο βασίστηκε στην υπόθεση μεμονωμένης αδειάς για τη χρήση του λογοτύπου DGP.
- 151 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα της DSD, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ούτε το διάταγμα για τις συσκευασίες ούτε το δίκαιο περί σημάτων απαιτούν εξατομίκευση των διαφόρων συσκευασιών ώστε να είναι εφικτή η αναγνώριση της DSD ή άλλου προσώπου έχοντος την εκμετάλλευση. Οι Landbell και BellandVision συμμερίζονται την επιχειρηματολογία αυτή, προσθέτοντας ότι τυχόν επεξηγηματική ένδειξη ότι η συσκευασία δεν υπάγεται στο σύστημα DSD δεν είναι ικανή να επανορθώσει την καταχρηστική συμπεριφορά της DSD.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 152 Όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 146 της παρούσας αποφάσεως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν επιβάλλει στην DSD υποχρέωση χορηγήσεως της αδειάς χρήσεως του λογοτύπου DGP.
- 153 Το πρώτο επιχείρημα του οποίου έγινε επίκληση προς στήριξη του έκτου λόγου αναιρέσεως δεν μπορεί ως εκ τούτου να γίνει δεκτό.
- 154 Όσον αφορά το επιχείρημα της DSD ότι οι φέρουσες τον λογότυπο DGP συσκευασίες οι οποίες υποβάλλονται σε επεξεργασία από το σύστημα DSD πρέπει να μπορούν να διακρίνονται από εκείνες επί των οποίων επικολλάται ο λογότυπος αυτός και δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία από το ίδιο σύστημα, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 200 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, λαμβάνοντας υπόψη το ότι υφίστανται μικτά συστήματα, είναι ανέφικτη η επιδιωκόμενη από την DSD διάκριση.
- 155 Η εν λόγω διαπίστωση δεν είναι πεπλανημένη. Όπως προεκτέθηκε στη σκέψη 129 της παρούσας αποφάσεως, η DSD επιβάλλει στους αντισυμβαλλομένους της την υποχρέωση επιθέσεως του λογοτύπου DGP επί του συνόλου των συσκευασιών που της κοινοποιούνται. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 240 των προτάσεών του, είναι ανέφικτος ο εκ των προτέρων προσδιορισμός της διαδρομής που θα ακολουθήσει μια συσκευασία. Επομένως, δεν είναι δυνατόν, κατά τον χρόνο της πρώτης συσκευασίας ή της πωλήσεως του συσκευασμένου προϊόντος, να γίνεται διάκριση μεταξύ των φερόντων τον λογότυπο DGP προϊόντων, τα οποία υφίστανται όντως επεξεργασία από το σύστημα DSD, και εκείνων τα οποία φέρουν τον ίδιο λογότυπο και υφίστανται επεξεργασία από άλλο σύστημα.
- 156 Κατόπιν αυτού, το δεύτερο επιχείρημα του οποίου έγινε επίκληση προς στήριξη του έκτου λόγου αναιρέσεως είναι επίσης αβάσιμο.
- 157 Επομένως, ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος.

Επί του έβδομου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος ερείδεται σε διαδικαστική πλημμέλεια

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 158 Η DSD προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία εκείνη της Επιτροπής και ότι παραβίασε τους διέποντες τη διοικητική διαδικασία κανόνες, ιδίως το δικαίωμα της ακροάσεως.
- 159 Το Πρωτοδικείο προέβη σε νέες διαπιστώσεις, εδραζόμενες στις δηλώσεις εκ μέρους των διαδίκων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Πρόκειται για απαντήσεις σε λεπτομερείς ερωτήσεις που τους υπέβαλε το Πρωτοδικείο, είτε τρεις μόλις εβδομάδες πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση είτε κατά τη διάρκεια αυτής, χωρίς να διευκρινίζονται οι συνέπειες που είχε την πρόθεση να συναγάγει από τις δοθησόμενες απαντήσεις, ή τη διασύνδεση μεταξύ των ερωτήσεων αυτών και των απαντησών στην προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώσεων.
- 160 Οι εκ μέρους του Πρωτοδικείου διαπιστώσεις είναι και καινοφανείς λόγω του γεγονότος ότι το αντικείμενό τους δεν εμφανίζεται ούτε στην προσβαλλόμενη απόφαση ούτε στα υπομνήματα της DSD ή της Επιτροπής.
- 161 Η DSD βάλλει ειδικότερα κατά δύο διαπιστώσεων, ήτοι, αφενός, εκείνης η οποία απαντά ιδίως στις σκέψεις 139 και 154 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σύμφωνα με την οποία οι ανατιθέμενες DSD συσκευασίες μπορούν να επιπίπτουν ταυτόχρονα σε συλλογικό ή σε ατομικό σύστημα και, αφετέρου, εκείνης η οποία παρατίθεται μεταξύ άλλων στις σκέψεις 137 και 139 της ίδιας αποφάσεως, με τις οποίες διευκρινίζεται ότι το διάταγμα για τις συσκευασίες προβλέπει ορισμένους διορθωτικούς μηχανισμούς παρέχοντας στους παραγωγούς και στους διανομείς τη δυνατότητα αναλήψεως υποχρεώσεων απορρεουσών από το εν λόγω διάταγμα με την a posteriori ανάθεση συσκευασιών σε ατομικό ή συλλογικό σύστημα.
- 162 Κατά την Επιτροπή, αλλά και τις Vfw, Landbell και BellandVision, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εμπεριέχει κανένα νέο στοιχείο σε σχέση με εκείνα τα οποία είχαν ήδη εξεταστεί στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ακολούθως δε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου έγγραφη διαδικασία.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 163 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι μόνον αρμόδιο να κρίνει αν συντρέχει ανάγκη συμπλήρωσεως των πληροφοριακών στοιχείων που διαθέτει αναφορικά με τις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται είναι το Πρωτοδικείο. Ο αποδεικτικός ή μη χαρακτήρας των στοιχείων της δικογραφίας επιπίπτει στην κυριαρχική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών η οποία εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της αναίρεσεως, εκτός και αν πρόκειται για παραμόρφωση των προσκομισθέντων ενώπιον του Πρωτοδικείου αποδεικτικών στοιχείων ή αν συντρέχει ουσιαστική ανακρίβεια των διαπιστώσεων του ιδίου που προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2001, C-315/99 P, Ismeri Europa κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 2001, σ. I-5281, σκέψη 19, καθώς και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-75/05 P και C-80/05 P, Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 78).
- 164 Κατόπιν αυτού, δεν μπορεί να προσάπτεται στο Πρωτοδικείο ότι απηύθυνε, πριν από τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και κατά τη διάρκεια αυτής, σειρά λεπτομερών ερωτήσεων προς τους διαδίκους προκειμένου να συμπληρωθούν τα πληροφοριακά στοιχεία τα οποία το ίδιο διέθετε ήδη και προκειμένου να συναγάγει ορισμένα συμπεράσματα από τις απαντήσεις που επρόκειτο να δώσουν οι διάδικοι στις εν λόγω ερωτήσεις.
- 165 Επιβάλλεται επίσης η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο περιορίστηκε στο αντικείμενο της διαφοράς, όπως αυτό προέκυψε από την ασκηθείσα από την DSD προσφυγή, και απέσχε από την προσθήκη νέων στοιχείων στα ήδη απαντώντα στην προσβαλλόμενη απόφαση. Όσον αφορά, ειδικότερα, το ενδεχόμενο συνδυασμού πλειόνων συστημάτων αναλήψεως και αξιοποιήσεως, όπως προκύπτει ιδίως από τις αιτιολογικές σκέψεις 20 και 23 της ανωτέρω αποφάσεως, το ζήτημα των μικτών συστημάτων εξετάστηκε από την Επιτροπή επ' ευκαιρία της έρευνας που είχε πραγματοποιήσει, οπότε το ζήτημα αυτό δεν αποτελεί καινοφανές στοιχείο που προσέθεσε στη δικογραφία το Πρωτοδικείο.
- 166 Εξ αυτού έπεται ότι ο έβδομος λόγος αναίρεσεως είναι απορριπτέος

Επί του όγδοου λόγου αναίρεσεως, ο οποίος ερείδεται σε προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος για την τήρηση εύλογης προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 167 Η DSD ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο διέπραξε διαδικαστική παρατυπία και έθιξε τα συμφέροντά της προσβάλλοντας το θεμελιώδες δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογης προθεσμίας, όπως αυτό αναγνωρίζεται με το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη, στις 4 Νοεμβρίου 1950, και με το άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η Διακήρυξη του οποίου έγινε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000 (EE C 364, σ. 1).
- 168 Η DSD υπενθυμίζει ότι η τηρηθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία άρχισε στις 5 Ιουλίου 2001 και περατώθηκε στις 24 Μαΐου 2007. Ακόμη και αν ληφθούν υπόψη δυσχέρειες που προσιδιάζουν στις κινούμενες

ενώπιον των κοινοτικών δικαστηρίων διαδικασίες, η συγκεκριμένη διάρκεια είναι υπερβολικά μακρά. Συναφώς, υπογραμμίζει ότι, μεταξύ της κοινοποίησης περί της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας, στις 9 Σεπτεμβρίου 2002, και της ληφθείσας στις 19 Ιουνίου 2006 απόφασεως περί κινήσεως της προφορικής διαδικασίας και της υποβολής στους διαδίκους, προς απάντηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ορισμένων ερωτημάτων, διέρρευσαν πέραν των 45 μηνών χωρίς τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου κατά την ως άνω περίοδο.

169 Η DSD υπογραμμίζει επίσης ότι η υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας συνιστά κατάφωρη προσβολή των συμφερόντων της, χαρακτηριζόμενη μεταξύ άλλων από αμφισβήτηση του συμβατικού προτύπου της και του υποδείγματός της δράσεως, καθώς και από την αποστέρησή της της δυνατότητας να εισπράττει ενδεδειγμένο τέλος ως ανταμοιβή για την απλή χρήση του λογοτύπου DGP.

170 Κατά την DSD, όπως προκύπτει από το άρθρο 58 σε συνδυασμό με το άρθρο 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, οσάκις λόγος προβαλλόμενος προς στήριξη αναιρέσεως και ερειδόμενος σε διαδικαστική παρατυπία διαπραχθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου και θίγουσα τα συμφέροντα του αναιρεσιόντος είναι βάσιμος, το Δικαστήριο οφείλει να ακυρώσει την απόφαση του Πρωτοδικείου. Ο κανόνας αυτός δικαιολογείται, όπως αναγνώρισε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, εκ λόγων οικονομίας της δίκης και προκειμένου να διασφαλίζεται άμεσος και αποτελεσματικός τρόπος θεραπείας της εν λόγω παρατυπίας.

171 Βασιζόμενη και πάλι στα άρθρα 58 και 61 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η DSD υποστηρίζει ότι μια τέτοια διαδικαστική παρατυπία ενώπιον του Πρωτοδικείου δικαιολογεί την ακύρωση της αποφάσεώς του, ανεξάρτητα από το αν η συγκεκριμένη παρατυπία είχε επίπτωση επί της εκβάσεως της διαφοράς.

172 Η Επιτροπή, καθώς και οι *Landbell* και *BellandVision* υπογραμμίζουν ότι στην προκειμένη περίπτωση κανένα στοιχείο δεν δικαιολογεί την υπόθεση ότι υφίσταται σχέση μεταξύ της διάρκειας της διαδικασίας και της εκβάσεως της διαφοράς. Εξάλλου, η ακύρωση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως θα μπορούσε απλώς και μόνο να παρατείνει ακόμη περισσότερο τη διάρκεια της δίκης.

173 Εν πάση περιπτώσει, η διάρκεια της δίκης δικαιολογείται από την περιπλοκότητα της διαφοράς, για την οποία υπεύθυνη είναι και η ίδια η DSD καθ' ο μέτρο κατέθεσε ογκώδη υπομνήματα συνοδευόμενα από πολυάριθμα παραρτήματα. Το ίδιο ισχύει για την υπόθεση T-289/01, η οποία κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως της 24ης Μαΐου 2007, προπαρατεθείσα, *Duales System Deutschland* κατά Επιτροπής την οποία εκδίκασε το Πρωτοδικείο παράλληλα με την υπόθεση T-151/01 και η οποία κατέληξε στην έκδοση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

174 Όσον αφορά τους ισχυρισμούς της DSD περί της προσβολής των συμφερόντων της, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ισχυρισμοί αυτοί είναι ανακριβείς. Όσον αφορά ειδικώς το εμπορικό πρότυπο της DSD, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι κάθε διάταξη λαμβανόμενη δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ, επιβάλλουσα τον τερματισμό καταχρήσεως, συνεπάγεται κατ' ανάγκη αλλαγή της εμπορικής πολιτικής της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως.

175 Η VFW παρατηρεί ότι η DSD δεν υπέστη καμία αρνητική συνέπεια λόγω της διάρκειας της δίκης, καθόσον είχε τη δυνατότητα να συνεχίσει τις δραστηριότητές της, ενώ η θέση της στην αγορά δεν αποδυναμώθηκε σημαντικά. Κατά τα λοιπά, ακόμη και στην υποθετική περίπτωση της τυχόν προσβολής των συμφερόντων της αναιρεσιούσας, η αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως θα προσλάμβανε δυσανάλογο χαρακτήρα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

176 Όπως προκύπτει από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου και από τη νομολογία, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ελέγχει αν το Πρωτοδικείο διέπραξε διαδικαστικές πλημμέλειες θίγουσες τα συμφέροντα της αναιρεσιούσας και οφείλει να εξακριβώσει αν τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου (προπαρατεθείσα απόφαση C-185/95 P, *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 19 και της 15ης Ιουνίου 2000, C-13/99 P, *TEAM* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-4671, σκέψη 36).

177 Όσον αφορά την προβληθείσα στο πλαίσιο του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως παρατυπία, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τη Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δικαίως, δημοσία και εντός εύλογης προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, νομίμως λειτουργούν, το οποίον θα αποφασίσει είτε επί των αμφισβητήσεων των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου οποιασδήποτε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.

178 Ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου, το δικαίωμα αυτό εφαρμόζεται στο πλαίσιο ένδικης προσφυγής κατά αποφάσεως της Επιτροπής (προπαρατεθείσες αποφάσεις *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, σκέψη 21, καθώς και απόφαση της 1ης Ιουλίου 2008, C-341/06 P και C-342/06 P, *Chronopost* και *La Poste* κατά UFEF κ.λπ., μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 45).

- 179 Εξάλλου, το δικαίωμα αυτό επαναβεβαιώθηκε στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο επανειλημμένα, το άρθρο αυτό στοιχεί στην αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας (αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2007, C-432/05, Unibet, Συλλογή 2007, σ. I-2271, σκέψη 37, της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, C-402/05 P και C-415/05 P, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 335, καθώς και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-47/07 P, Masdar (UK) κατά Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 50).
- 180 Δεδομένου ότι η Επιτροπή και η Vfw αμφισβητούν το ότι συνδέονται η διάρκεια της δίκης και τα συμφέροντα της DSD και εγείρουν έτσι το ζήτημα αν ο συγκεκριμένος λόγος αναίρεσεως αφορά στην πραγματικότητα διαδικαστική παρατυπία θίγουσα τα συμφέροντα της ανααιρεσίουσας κατά το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μια επιχείρηση η οποία ασκεί προσφυγή με αντικείμενο την ακύρωση απόφασης η οποία την υποχρέωσε να προσαρμόσει σύμβαση-τύπο που συνάπτει με τους πελάτες της έχει, για προφανείς λόγους εμπορικής πολιτικής, ως ένα βαθμό συμφέρον να εκδοθεί απόφαση εντός εύλογης προθεσμίας αναφορικά με την υποστηριζόμενη από την ίδια άποψη ότι η εν λόγω απόφαση είναι παράνομη. Το γεγονός ότι, σε άλλες υποθέσεις, το Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα της διαρκείας της δίκης στο πλαίσιο προσφυγών κατά των αποφάσεων της Επιτροπής περί επιβολής προστίμων λόγω παραβιάσεως του δικαίου περί ανταγωνισμού (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 21, απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-194/99 P, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10821, σκέψη 154, καθώς προπαρατεθείσα απόφαση Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 115), τη στιγμή κατά την οποία εν προκειμένω δεν επεβλήθη παρόμοιο πρόστιμο στην DSD, δεν ασκεί επιρροή στην παρούσα συγκυρία.
- 181 Πρέπει επίσης να υπομνηστεί ότι ο εύλογος χαρακτήρας της προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής απόφασης πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τις περιστάσεις που προσιδιάζουν σε κάθε υπόθεση, όπως είναι η περιπλοκότητα της διαφοράς και η συμπεριφορά των διαδίκων (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα απόφαση Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής, σκέψη 116 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και διάταξη της 26ης Μαρτίου 2009, C-146/08 P, Εfkon κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 54).
- 182 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο κατάλογος των συναφών κριτηρίων δεν είναι εξαντλητικός και η εκτίμηση του ευλόγου χαρακτήρα της εν λόγω προθεσμίας δεν απαιτεί συστηματική εξέταση των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την υπόθεση υπό το φως καθενός κριτηρίου χωριστά όταν η διάρκεια της δίκης παρίσταται δικαιολογημένη υπό το φως ενός και μόνον κριτηρίου. Έτσι, η περιπλοκότητα της υποθέσεως ή η κακόβουλη συμπεριφορά του προσφεύγοντος μπορεί να γίνει δεκτή ως δικαιολογούσα προθεσμία θεωρούμενη υπερβολικά μακρά εκ πρώτης όψεως (αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 188, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 156).
- 183 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάρκεια της τηρηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, η οποία ανήλθε σε περίπου 5 έτη και 10 μήνες, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από καμία από τις προσιδιάζουσες στην υπόθεση περιστάσεις.
- 184 Προκύπτει, ιδίως, ότι η περιλαμβανόμενη μεταξύ της κοινοποίησης, κατά τον μήνα Σεπτέμβριο του 2002, και της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της κινήσεως, κατά τη διάρκεια του μηνός Ιουνίου 2006, της προφορικής διαδικασίας περίοδος διήρκεσε 3 έτη και 9 μήνες. Η χρονική αυτή διάρκεια δεν μπορεί να εξηγηθεί από τις περιστάσεις της υποθέσεως, ανεξάρτητα από την περιπλοκότητα της διαφοράς, της συμπεριφοράς των διαδίκων ή ακόμη την επέλευση τυχόν δικονομικών παρεμπιπτόντων.
- 185 Όσον αφορά, ειδικότερα, την περιπλοκότητα της διαφοράς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ασκηθείσες από την DSD προσφυγές κατά της προσβαλλόμενης απόφασης και της απόφασης 2001/837, και μεν απαιτούν εμπεριστατωμένη εξέταση του διατάγματος για τις συσκευασίες, των συμβατικών δεσμών της DSD, των αποφάσεων της Επιτροπής και της επιχειρηματολογίας που προέβαλε η DSD, δεν ήσαν όμως τέτοιας δυσχέρειας και εμβέλειας ώστε να μην επιτρέπουν στο Πρωτοδικείο να προβεί σε σύνθεση των φακέλων αυτών και να προετοιμάσει την προφορική διαδικασία εντός χρόνου λιγότερου των 3 ετών και 9 μηνών.
- 186 Άλλωστε, όπως έχει ήδη επισημάνει το Δικαστήριο, σε περίπτωση διαφοράς ως προς το αν συντρέχει παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού, η θεμελιώδης επιταγή περί ασφαλείας δικαίου της οποίας πρέπει να απολαύουν οι επιχειρηματίες και ο στόχος διασφάλισης του ότι δεν στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός εντός της εσωτερικής αγοράς προσλαμβάνουν σημαντικό ενδιαφέρον όχι μόνο για τον ίδιο τον προσφεύγοντα και τους ανταγωνιστές του, αλλά και για τους τρίτους, λόγω του μεγάλου αριθμού των ενδιαφερόμενων προσώπων και των διακυβευόμενων χρηματικών συμφερόντων (προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 30). Εν προκειμένω, υπό το φως της δεσπόζουσας θέσεως της DSD, του όγκου της αγοράς των υπηρεσιών στην οποία η ίδια και οι ανταγωνιστές της ασκούν την δραστηριότητά τους, των τυχόν επιπτώσεων εκ της εκβάσεως της διαφοράς επί της ακολουθητέας πρακτικής και επί των καταβλητέων από τους παραγωγούς και τους διανομείς συσκευασμένων προϊόντων τελών, αλλά και των ζητημάτων που ήγειρε η διαφορά επ' ευκαιρία της εξαιρετικά

εκτεταμένης χρήσεως του λογοτύπου DGP, το διαρρέυσαν μεταξύ του τέλους της έγγραφης διαδικασίας και της επόμενης φάσεως της διαδικασίας διάστημα είναι υπερβολικό.

- 187 Εξάλλου, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 293 έως 299 των προτάσεών του, το εν λόγω χρονικό διάστημα δεν διακόπηκε ούτε από την εκ μέρους του Δικαστηρίου έκδοση μέτρων οργανώσεως της δίκης ούτε διατάξεως αποδεικτικών μέσων ούτε από προκληθέντα από τους διαδίκους διαδικαστικά παρεμπόδιοντα.
- 188 Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγηθέντα στοιχεία, επιβάλλεται η εκτίμηση ότι οι συνδεόμενες με την τήρηση προθεσμίας για την εντός ευλόγου χρόνου έκδοση δικαστικής αποφάσεως επιταγές καταστρατηγήθηκαν κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία.
- 189 Όσον αφορά τις συνέπειες από τη μη τήρηση εύλογης προθεσμίας της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, η DSD επικαλείται τον απαντώντα στο άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου κανόνα ότι, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου. Δεδομένου ότι ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως ερείδεται στη μη τήρηση εύλογης προθεσμίας για την έκδοση δικαστικής αποφάσεως, τούτο δε συνιστά διαδικαστική παρατυπία θίγουσα τα συμφέροντα της αναιρεσιούσας κατά το άρθρο 58 του ίδιου Οργανισμού, η διαπίστωση της παρατυπίας αυτής πρέπει να οδηγήσει κατά απόλυτη ανάγκη, κατά την DSD, στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ανεξάρτητα από το ζήτημα αν η συγκεκριμένη παρατυπία είχε επίπτωση επί της λύσεως της διαφοράς. Ελλείψει τέτοιας αναιρέσεως, το Δικαστήριο θα παραβίαζε το άρθρο 61 του Οργανισμού του.
- 190 Με την επιχειρηματολογία της αυτή, η DSD προτείνει στο Δικαστήριο να αποστεί της νομολογίας του, σύμφωνα με την οποία η μη τήρηση εύλογης προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως οδηγεί στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως μόνον όταν υφίστανται ενδείξεις ότι η υπερβολική διάρκεια της δίκης είχε επίπτωση επί της λύσεως της διαφοράς (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 49). Εν προκειμένω, η DSD δεν προσκόμισε παρόμοιες ενδείξεις.
- 191 Βεβαίως, γεγονός είναι ότι, όπως υπογράμμισε η DSD, η μη τήρηση εύλογης προθεσμίας για την έκδοση δικαστικής αποφάσεως συνιστά διαδικαστική παρατυπία (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 48).
- 192 Τούτου δοθέντος, το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται λυσιτελώς.
- 193 Στον βαθμό που ουδεμία ένδειξη υφίσταται δυνάμει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η μη τήρηση εύλογης προθεσμίας για την έκδοση δικαστικής αποφάσεως είχε ενδεχομένως επίπτωση επί της λύσεως της διαφοράς, η αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως δεν θα αποτελούσε τρόπο θεραπείας της προσβολής της αρχής περί αποτελεσματικής ένδικης προστασίας στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο.
- 194 Επιπλέον, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 305 και 306 των προτάσεών του, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να γίνεται σεβαστό το κοινοτικό δίκαιο περί ανταγωνισμού, το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιτρέπει, αποκλειστικά και μόνο για τον λόγο της μη τηρήσεως εύλογης προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως, στον αναιρεσιόντα να θέσει υπό αμφισβήτηση το ότι υφίσταται παράβαση τη στιγμή κατά την οποία οι λόγοι της αναιρέσεως κατά των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη το Πρωτοδικείο επί του ζητήματος της εν λόγω παραβάσεως και της συναφούς διοικητικής διαδικασίας απορρίφθηκαν στο σύνολό τους ως αβάσιμοι.
- 195 Αντιθέτως, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 307 επ. των προτάσεών του, η εκ μέρους του Πρωτοδικείου μη τήρηση εύλογης προθεσμίας εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως μπορεί να δώσει λαβή σε αξίωση καταβολής αποζημιώσεως δυνάμει αγωγής ασκούμενης κατά της Κοινότητας στο πλαίσιο των άρθρων 235 ΕΚ και 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ.
- 196 Επομένως, η επιχειρηματολογία της DSD ότι η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας πρέπει, προκειμένου να θεραπεύεται η εν λόγω διαδικαστική παρατυπία, να οδηγήσει στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως παρίσταται αβάσιμη. Ως εκ τούτου, ο όγδοος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτός.
- 197 Δεδομένου ότι κανένας από τους προβληθέντες από την DSD λόγους αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός, επιβάλλεται η απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 198 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο οποίος εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 118 αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι οι Επιτροπή, Interseroh, Vfw, Landbell και BellandVision ζήτησαν την καταδίκη της DSD, αυτή δε ηττήθηκε ως προς τους λόγους της αναιρέσεως, επιβάλλεται η καταδίκη της στα δικαστικά έξοδα της πρωτόδικης δίκης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) **Καταδικάζει την Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH στα δικαστικά έξοδά της καθώς και στα έξοδα της παρούσας δίκης στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και οι Interseroh Dienstleistungs GmbH, Vfw GmbH, Landbell AG für Rückhol-Systeme, BellandVision GmbH.**

(υπογραφές)

---

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.